

ВИЗНАЧЕНО ДНІ
ВШАНУВАННЯ
ХОЛОДНОЯРЦІВ

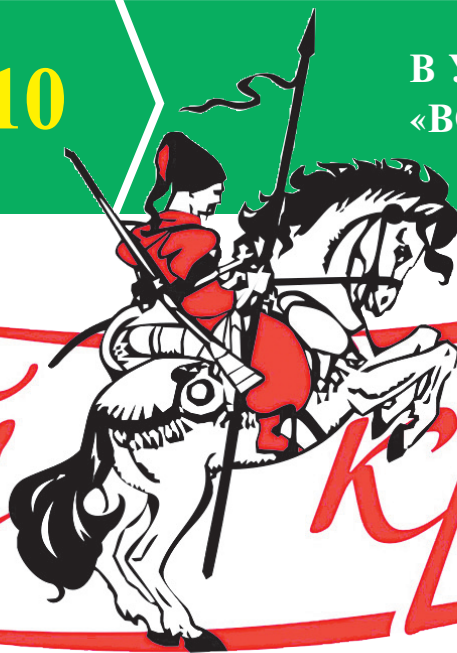
6

БІЛЯШІВСЬКИЙ:
І БАТЬКО КНЯЖОЇ
ГОРИ, І СИН ІІ...

10

В УПА
«ВОЮВАВ»...
ВЕДМІДЬ

11

Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

Ціна - 2 грн.

№3-4 (45-46)
28 лютого 2013 р.

МЕЧ СВЯТОСЛАВА

Ще понад тисячу років тому, у перші дні березня 972 року поблизу запорізької Хортиці поліг у бою князь Святослав Хоробрий.

Століття проходить за століттям, а чуби-«оселедці» залишаються на цій землі такими ж, як у Святослава – спочатку у запорожців на тій же Хортиці, потім у козаків Хмельницького, у гайдамаків Гонти і Залізняка, у вояків Армії УНР та повстанських отаманів, а тепер такі ж чуби полюбляє носити українська молодь...

А головне, що думка в головах під тими чубами одна: воля рідної землі – понад усе!

Олег ОСТРОВСЬКИЙ

Справжнім українцем можна бути навіть тоді, коли тебе звать Проспер Меріме

Хто знає історію — знає і те, що дати минулого інколи переплітаються надзвичайним чином...

Безліч знаменних подій, які сталися у різні роки і століття, поєднує те, що вони відбулися у перші дні місяця березня. По всій Україні відзначатимуть у перші дні березня чергові роковини від дня загибелі князя Святослава Хороброго і головнокомандувача УПА Романа Шухевича. У роках між цими подіями — майже ціле тисячоліття, а в календарі березня — лічені дні. Обидва навіть полягли однаково — потрапивши у засідку підступних ворогів.

Взагалі в один день, 3 березня для Черкащини маємо три знакові дати — роковини від дня народження холодноярського повстанського отамана Герасима Нестеренка-Орла і чергові роковини від дня смерті звенигородського кошового Вільного козацтва Семена Гризла та знаменитого художника Данила Нарбута, який був сотником УПА і стояв біля витоків УНА-УНСО.

А 10 березня, у день роковин смерті Тараса Шевченка, українці, які мають пам'ять, згадують, що саме цього дня, тільки в інші роки, народилися визначний композитор Микола Лисенко і ватажок повстанців Устим Кармалюк.

Та з-поміж усіх цих імен влада згадує лише Шевченка. Я теж схилию голову перед генієм Великого Кобзаря, проте вважаю за необхідне нагадати: якщо до 200-річного ювілею Шевченка почали готуватися вже зараз, коли до нього залишається цілий рік, то про ювілей багатьох інших достойників, які припали вже на нинішній, 2013 рік чомусь навіть не згадують.

Практично непоміченим пройшов у лютому саме 200-річний ювілей від дня народження Семена Гулака-Артемівського, славного сина Черкащини — композитора, який став творцем української опери, автора знаменитого "Запорожця за Дунаєм". Підозрюю, що так само не поміченою пройде у нинішньому квітні й 140-річчя від дня, коли його не стало.

Колись, перефразувавши Шевченка, сучасний відомий поет Іван Гуцак написав такі слова:

**Далеко на Соловках
Мучуся і каруюсь
З кайданами на руках.
Але не гнущу, не каюсь...**

Він вклав їх у уста ув'язненого московським царатом до Соловецького монастиря останнього кошового зруйнованої московитами Запорозької Січі Петра Калнишевського — йому присвятив поему. Нинішнього року виповнюється 210 років від дня смерті цього кошового, який відійшов до Бога у 113-річному віці і був зачислений православною Церквою до лику Святих. Чи не варто було б нинішній рік оголосити роком Калнишевського і Гулака-Артемівського, а вже наступний — роком Шевченка?

До речі, дивовижним чином співпало те, що коли восени 1803 року на холодних і напівдиких російських Соловках помирав останній кошовий запорожців, у самому серці цивілізованої Європи, так само восени 1803-го народився в Парижі майбутній знаменитий на всю Францію і на весь світ письменник Проспер Меріме. Як думаєте, чого я його згадав? Тому що цей великий драматург, який захоплювався історією і був членом Французької академії "безсмертних" та сенатором Франції, любив називати себе... козаком. Бо надзвичайно любив історію України, особливо Запорозької Січі і Визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького. Запорожців цей великий француз називав не інакше як "історичним народом", а Запорозьку Січ — "Республікою".

Про останні дні козацької вольниці і звірства московської солдатні Проспер Меріме написав так: "Січ зруйнували, всі козацькі уходи сплюндрували, човни попалили, а всіх, кому не вдалося перейти до Туреччини, закатували..."

Тому ж Просперу Меріме належить фраза "Все купується, окрім народної любові". Історія України навіть у найтяжчі часи чужинського іга і руїни була багата славними іменами — любов народу вони не купили, а заслужили щирістю помислів і героїзмом вчинків. Зрештою, не важливо, чи вивчать їхні імена сучасні "влада імуці" — головне, що вони живі у серці великого українського народу...

ФІЛЬМ «ВОГОНЬ ВОЛІ» ОТРИМАВ ВИСОКУ ОЦІНКУ на 5 каналі телебачення та на «Hurтом торрент-толока» і «YouTube» в Інтернеті

9 березня, о 19.30 год. на 5 каналі ТБ дивіться авторську програму Андрія Охримовича "Машина часу", в якій йдеться про останнього кошового Запорозької Січі Петра Калнишевського. Програма зокрема оповідає і про подорож шляхом Калнишевського трьох журналістів і священника з Холодного Яру на Соловки. До програми включено фрагменти відео- та фотозйомки подорожі, які увійшли до фільму «Вогонь волі».

До речі, вже завершено роботу і над тре-

тью, заключною серією фільму

"ВОГОНЬ ВОЛІ:

з Холодного Яру

до Соловків" —

про цю ж подорож,

від новозбудованої церкви

Святого Петра

Багатостраждального

(Калнишевського),

через козацьку Хортицю

— останнім шляхом останнього

кошового Запорозької Січі

— через Москву

і Архангельськ,

до монастиря на Соловецьких

островах... У 3-й серії редактор

"Козацького краю" Олег

Островський, редактор газети

"Прес-Центр" Андрій Кравець

та журналіст "Вечірніх Черкас",

редактор інтернет-видання "ВЧ-Умань"

Володимир Гамалиця разом з отцем

Василем Цирілем вже повертаються в Україну,

дорогою завернувши до підмосковного

Ярополчого, де знайшли могилу

гетьмана України, уродженця Чигирини

Петра Дорошенка, та відвідавши церкву і

родинне дворище Петра Калнишевського у

Пустовійтівці на Сумщині...

Невдовзі усі три серії фільму "Вогонь

волі" водночас можна буде переглянути на

сайті "Козацького краю" та інших інтернет-ресурсах.

Ілюстрацією до сьогоднішньої публікації ми обрали зображення обкладинки «самопального» народного DVD-диску, який виклав у весвітній мережі сайт «Hurтом торрент-толока: першоджерело українського в Інтернеті» - одна з найпопулярніших BitTorrent толок україномовного сегменту Інтернету, яка запрацювала ще 7 січня

2007 року і є найстарішим проектом порталу «Гуртом». До того ж вона є єдиною BitTorrent толокою УАнету, офіційною мовою спілкування якої є виключно українська. Станом на 7 січня 2013 року, відповідно до рейтингу Alexa.com, є одним з найбільш відвідуваних сайтів України.

І ось на цьому шанованому сайті є один з провідних його наповнювачів, замаскований ніком (псевдо в Інтернеті) «Ipershyi» з кумедною аватаркою (зображенням) замість

фото, на якому —

робот у кашкеті-

«мазепинці» і з

синьо-жовтим прапором. Саме

«Ipershyi» виклав дві

серії фільму «Вогонь

волі» з анотацією до

нього: «Цей фільм

має побачити кожен

патріот. Три козаки-журналісти

та отець Василь здолали

5500 кілометрів - від

Холодного Яру, через Хортицю

до Соловків. Пройшли з

прапорами: «Воля України -

або смерть» по Червоній

площі, показали дулю

Путіну та на День Незалежності

вшанували загиблих українців

на Соловках. Попри арешт

ФСБ і поліцейську травлю,

дістались до Соловків. Зварили

козацький куліш, посадили

козацького дуба і поставили

свічку на могилі останнього

отамана Запорозької Січі

Петра Калнишевського. Але

головне, що вдалося дізнатись -

українців там поважають

більше, ніж ми самі себе на

своєї Батьківщині. Особиста

оцінка фільму: 10 з 10 - без

зайвих вагань рекомендую всім!».

Від «Козацького краю»: майстерні

словесні прикраси про «дулю

Путіну» й «арешти

ФСБ» не підтверджуємо — бо

як казав старий бандерівець з

популярного анекдоту: «От

чого не було, того не було,

хлопці». Але посміялися щиро і

високо оцінили подібну

рекламну «замануху» для

глядачів. Зрештою, на «Hurтом

торрент-толока», як і на «YouTubе»

фільм отримав безліч позитивних

відгуків і найвищі оцінки

глядачів. А це, як то кажуть,

«не може не радувати

передову громадськість».

Петро ДОБРО

Вогонь волі

ТАКУ ОБКЛАДИНКУ ДЛЯ ДВОХ ПЕРШИХ СЕРІЙ «ВОГНЮ ВОЛІ» ЗРОБИЛИ «НАРОДНІ УМІЛЬЦІ» НА ОДНОМУ З НАЙПОПУЛЯРНІШИХ САЙТІВ УКРАЇНИ «HURТОМ ТОРРЕНТ ТОЛОКА»

На сайті "Козацького краю" маємо відвідувачів уже з 96 країн світу. Найбільшу кількість відвідувань нашого сайту з-за кордону дали Росія, США, Швеція, Німеччина, Англія, Польща, Бельгія, Франція, Канада та Іспанія.

НАЦІОНАЛЬНОМУ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОМУ ЗАПОВІДНИКУ "ЧИГИРИН" - 24!

Число 12 вважається містичним. НІКЗ "Чигирин" нині виповнюється двічі по дванадцять...

Чигиринська земля – унікальний куточок Середнього Подніпров'я, де вікопомні події української історії поєдналися з мальовничою природою. Цей регіон володіє потужним історико-культурним та рекреаційним потенціалом. Це містя, пов'язані з життям та діяльністю творця Української козацької держави Богдана Хмельницького, інших відомих діячів тієї епохи – Івана Виговського, Петра Дорошенка, Йосипа Нелюбовича-Тукальського. В різні часи Чигиринщина була осередком національно-визвольних рухів українського народу. У 1768 році звідси розпочалась Коліївщина – найбільше гайдамацьке повстання XVII ст., а в 1918 – 1922рр. під прапорами УНР активно діяла Холодноярська організація.

Враховуючи значення Чигиринщини в українській історії, 7 березня 1989 року Радою Міністрів ухвалено Постанову "Про оголошення комплексу пам'яток, історії, культури та природи міста Чигирин, с.Суботова і урочища Холодний Яр у Черкаській області Державним історико-культурним заповідником". Директором заповідника був призначений Полтавець Василь Іванович, який залишається на цій посаді й нині. Завдяки його ентузіазму і наполегливості було сформовано ядро майбутнього колективу, створена виробнича база, музеї у селах Суботів та Медведівка.

Подальша історія Чигиринського заповідника тісно пов'язана з історією незалежної України. В зв'язку з підготовкою до відзначення 400-річчя від дня народження гетьмана Б.Хмельницького 3 жовтня 1991 р. Кабінет Міністрів України прийняв Постанову №243 "Про заходи щодо соціального розвитку і впорядкування пам'яток і історичних місць м.Чигирин і Чигиринського району", в якій було визначено обсяг робіт з облаштування населених пунктів та збереження пам'яток Чигиринщини.

Згідно Постанови частина коштів спрямовувалась на проведення археологічних досліджень в м.Чигирин та с.Суботів. Протягом 1989-1994 рр. вони проводились науковцями Інституту археології НАН України. Були досліджені територія Замкової гори, Нижнього міста, бастиону Дорошенка, цвинтаря XVII ст., виявлені рештки церкви святих Апостолів Петра і Павла. Враховуючи значення пам'яток Чигиринського

23 вересня 1995 р. Президент України підписав Указ про надання Чигиринському Державному історико-культурному заповіднику статусу Національного.

Подальша розбудова заповідника продовжувалась на початку ХХІ ст.: проведена реставрація Іллінської церкви в с.Суботів, відбудова церкви св.Миколая, трьох вітряків, будинків етнографічного комплексу "Козацький хутір" в с.Стецівка. В 2002 р. Міністерством культури і мистецтв України затверджений Генеральний план розвитку заповідника, за яким продовжувався відвід земель згідно Державних актів. Проведено паспортизацію 28 пам'яток, що знаходяться на території закладу.

2 червня 2004 року Кабінет Міністрів України

робіт на бастионі Дорошенка (в 2007 р. об'єкт передано на баланс НІКЗ "Чигирин"). Коштом Благодійного фонду "Нашадки Б.Хмельницького" відбудовано церкву святих Апостолів Петра і Павла в м.Чигирин та розпочато консервацію автентичних залишків церкви.

В даний час біля підніжжя Замкової гори завершено будівельні роботи на об'єктах першої черги історико-архітектурного комплексу "Резиденція Б.Хмельницького", урочище відкриття якого відбулося 17 жовтня 2009 року. Ще не завершено заплановані роботи на об'єктах готельного комплексу "Посольська вулиця". В с.Суботів відреставровано Іллінську церкву, проведена музеєфікація над розкопом кам'яниці на замчій Хмельницьких.

Тісна співпраця єднає НІКЗ "Чигирин" і Національну спілку майстрів народного мистецтва України. Починаючи з 2003 року, щорічно в Чигирині проходять Всеукраїнські симпозиуми молодих гончарів, а з 2005 р. проводиться Всеукраїнський симпозиум майстрів народного мистецтва "Суботів". Спільно із Спілкою майстрів планується створення музею сучасного народного декоративно-прикладного мистецтва.

Науковці заповідника працюють над структурними та тематико-експозиційними планами музеїв: "Чигиринська фортеця XVI-XVII ст.ст." (в приміщенні бастиону Дорошенка), "Історія православ'я Чигиринщини" (підземне приміщення церкви св.Петра і Павла), "Суботів Хмельницьких" та Музей дитини (замчище с.Суботів) та приміщень будівлі історико-архітектурного комплексу "Резиденція Б.Хмельницького".

Втілення в життя концепції розвитку музейної справи в Національному історико-культурному заповіднику "Чигирин" сприятиме створенню нових музейних закладів, які знайомитимуть відвідувачів з основними віхами історії та етнографічними особливостями нашого краю, допоможуть перетворити Чигирин на один з провідних туристичних центрів України.

За матеріалами

www.chigirinzapovidnyk.org.ua

краю Кабінет Міністрів України 19 травня 1992 р. прийняв Постанову №254 "Про створення Чигиринського державного історико-культурного заповідника", скасувавши Постанову Ради Міністрів УРСР від 7 березня 1989 р. Згідно Постанови розбудова заповідника тривала. В 1992 р. Київський науково-дослідний інститут теорії, історії архітектури і містобудування виготовив Генеральну схему розвитку закладу, яка була затверджена Черкаським облвиконкомом 16 березня 1992 р №39. В 1992 р. створено філіал "Холодний Яр", у 1993 р. – відділ "Замкова гора". У 1995 р. завершено будівництво комплексу "Присутствених місць" та каплиці Святої Покрови в центрі м.Чигирин, в яких розмістився музей Б.Хмельницького, фонди заповідника, робочі приміщення науковців та адміністрації.

прийняв Постанову №721 "Про затвердження Комплексної програми розвитку історико-архітектурного комплексу "Резиденція Б.Хмельницького" на 2004-2010 рр.", 15 травня 2006 року – Постанову №671 "Про затвердження Державної програми "Золота підкова Черкащини" на 2006-2009 рр.". На виконання Державних програм в 2005-2006 рр. проведені археологічні дослідження Нижнього міста в м.Чигирин. В 2006 р. завершені роботи по створенню експозицій музеїв археології та Б.Хмельницького в м.Чигирин, другої черги відтворювально-реставраційних

До уваги читачів «Козацького краю»: передплатити нашу газету можна у будь-якому поштовому відділенні усіх областей України та АР Крим

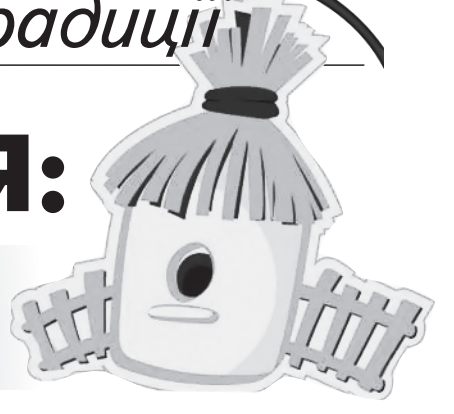
Передплатний індекс «Козацького краю»: 89155

Вартість передплати:

- * на 1 рік – 126 грн. 50 коп.
- * на 6 місяців – 63 грн. 25 коп.

НАРОДНЕ ЛІКУВАННЯ: ПРОПОЛІС

Зовні прополіс нагадує аморфну смолисту масу з неоднорідною структурою.

Колір прополісу залежить від різних параметрів, наприклад, від географічного походження, забрудненості складу, місця відкладання в бджолиному вулику і терміну зберігання. На смак прополіс гіркий.

Склад прополісу

До складу прополісу входить більше 50 речовин. Їх можна поділити на 3 основні групи.

1. РОСЛИННІ СМОЛИ (38-60%)
2. БАЛЬЗАМИ (3-30%)
3. ВОСК (7,8-36%, В СЕРЕДНЬОМУ 22%)

Ферулова, кофейна, бензойна й інші кислоти є біологічно активними речовинами прополісу. Ці кислоти мають антибактеріальні властивості. Наприклад, ферулова кислота стримує ріст грам-позитивних і грам-негативних бактерій. Окрім цього, фенокислоти мають в'язку дію, сприяючи загоюванню різноманітних ран і виразок. Вони також мають жовчогонні, мочогонні, капіляроукріплювальні й проти-запальні властивості.

Калій, натрій, кальцій, фосфор, залізо, магній, хлор, алюміній, сірка, ванадій, цинк, марганець, мідь, ртуть, кремній, цирконій, сурма, фтор, кобальт та інші елементи також присутні в прополісі. Їх співвідношення в прополісі має позитивний вплив на організм людини, оскільки активізує дію головних біологічних центрів організму, забезпечуючи їх ритмічне функціонування. Наприклад, марганець, цинк, мідь впливають на процеси росту, розвитку і розмноження. Вони регулюють обмін речовин в організмі, позитивно впливають на функціонування статевих залоз. Цинк збільшує тривалість дії інсуліну (гормону підшлункової залози), позитивно впливає на зір. Ці речовини разом з кобальтом виконують важливі функції в процесі кровотворення.

Прополіс багатий на вітаміни. Він містить вітаміни B1, B2, B6, A, E, нікотину, пантотенову кислоту та інші.

Прополіс зіскрібають з верхніх брусків рамок і біля леткових отворів бджолиних вуликів. Кількість прополісу, зібраного з однієї рамки-решітки, складає всього приблизно 50 грамів - тому навіть у козацькі часи, коли пасік було значно більше, аніж нині, прополіс вважався річчю досить дорогою.

Використання прополісу

Прополіс має складний хімічний склад, котрий наділяє його різноманітними біологічними властивостями. Прополіс має антибіотичні, вірусцидні, антимікотичні, протипухленеві властивості, він також сприяє загоюванню ран і виразок.

Прополіс наділений бактерицидними і проти-променевидами властивостями. Його активно використовують в медицині для профілактики та лікування захворювань дихальних шляхів, шлунково-кишкового тракту, різноманітних шкірних захворювань, в тому

дистильованій воді залити в посудину. Туди ж додати 10 г подрібненого прополісу чи залишок прополісу після виймання при температурі 40 C° Посудину накрити кришкою і кип'ятити на водяній бані впродовж 40-60 хвилин.

Розчин рекомендують помішувати дерев'яною паличкою або ложкою. Потім його слід охолодити. Зберігати водний розчин прополісу треба в закритій посудині з темного скла при кімнатній температурі в місці, захищеному від потрапляння прямих сонячних променів. Розчин з осадом зберігати 5-7 днів, а без осаду - 7-10 днів в холодильнику. Отриманий

ступці зі 100 г вершкового масла, вазеліну чи вазеліно-ланолінової суміші (2 частини вазеліну і 1 частина ланоліну). Прополісну мазь кладуть в банку з темного скла. Зберігати рекомендується в закритій банці в прохолодному місці. Отримана прополісна мазь має напіврідку консистенцію зі слабким приємним запахом.

Спиртовий розчин прополісу в пропорції 1:10,5 чи 1,5:10

1 л 96% чи 70% етилового спирту заливають у посудину з темного скла. Сюди ж додають порошок прополісу вагою 100-150г, накривають кришкою. Цей розчин на-

ментів, меблів, дерев'яного посуду. Прополіс є чудовим садовим клеєм. Він також використовується у виробництві ароматичних курільних свічок.

Прополіс і його властивості

Бджоли збирають необхідні компоненти прополісу з різноманітних рослин, звичай з бруньок. Головним чином, бджоли збирають прополіс з берези, тополі й осини. Потім прополіс збагачується бджолиними ферментами. Процес створення прополісу складний і має декілька етапів. Спочатку бджоли певного віку здійснюють збір клейкої речовини з рослин. При цьому дані бджоли у вулик не залітають, а лише доставляють туди зібрані речовини. В бджолиному рої існує чітке розподілення праці, тому у вулику працюють лише наймолодші, «чисті» бджоли, адже у вулику стерильна чистота. Потім клейка речовина передається бджолам з вулика. Вони займаються її обробкою. Після цього етапу прополіс використовується бджолами для заліплення щілин, укріплення і будівництва сот. З прополісу виготовляють кришечки (забрус) для закриття сот. Забрус, до речі, також має цілющі властивості.

Зупинимося на лікувальних властивостях прополісу детальніше

1. Бактерицидні й бактериостатичні властивості прополісу.

Добре відомо, що прополіс пригнічує активність і знищує широкий спектр мікроорганізмів (туберкульозна паличка, віруси, трихомонади, грибки, кандіози, віруси грипу і гепатиту). Важливим є те, що прополіс знищує і виводить чужорідні клітини, при цьому не змінюючи рідну мікрофлору організму. При лікуванні прополісом не порушується мікрофлора кишечника і, відповідно, не буває дисбактеріозу. Бактерицидні й бактериостатичні властивості мають спиртовий і водний розчини прополісу. Ще в XIX столітті було встановлено, що здоровий вулик - повністю стерильний, і це завдяки прополісу.

2. Прополіс призупиняє ріст вірусів, а саме віспи, герпесу, грипу групи А, вірусу гепатиту. Прополіс також має профілактичну дію проти розвитку вірусної інфекції в організмі людини.

3. Прополіс посилює дію антибіотиків (стрептоміцину, тетрацикліну). Однак поєднання з пеніцилінами і левоміцитином не має такої дії.

4. Застосування прополісу з антибіотиками є раціональним, оскільки прополіс не лише посилює їх дію, а також сприяє збереженню власної мікрофлори.

числі опіків і ран, що важко загоюються, виразок. Його використовують і в педіатрії, і в отоларингології, і в офтальмології, і в гінекології. В ветеринарії прополіс застосовують при лікуванні ящурних захворювань, паратифу, ензоотичної бронхопневмонії, стафілококових маститів та інфекційних ран.

Анастезуючі, антимікробні й дезодоруючі властивості прополісу застосовують в косметології. Існує багато методів і форм приготування препаратів з прополісу. Використовують водні й спиртові екстракти, біологічні пов'язки, мазі, інгаляційні форми, олійні емульсії і навіть льодяники з прополісу.

Зупинимося на деяких рецептах

Водний розчин (водорозчинного) прополісу 1:10 при температурі близько 40 C°

100 мл кип'яченої чи дистильованої води (температура близько 50 C°) залити в термос. Цей розчин треба настоювати впродовж 20-24 годин. Отриманий водний розчин прополісу прозорий і має жовто-зелений колір з приємним запахом.

Водний розчин (водорозчинного) прополісу 1:10 при температурі близько 93 C°/100 мл кип'яченої чи

водний розчин прополісу прозорий і має жовто-коричневий колір з приємним запахом.

Масляний прополіс в пропорції 1,5:10

100 г вершкового несоленого масла, 15 г подрібненого прополісу і 5 мм кип'яченої води слід покласти у фарфоровий стакан чи скляну банку, накрити кришкою і кип'ятити на водяній бані впродовж 15 хвилин. Розчин рекомендують помішувати дерев'яною паличкою або ложкою. Гарячий розчин треба профільтрувати через 1-2 шари марлі й покласти в чисту банку з темного скла. Сюди слід покласти і віджатиї залишок. Гарячий масляний розчин прополісу необхідно перемішувати скляною чи дерев'яною паличкою до остаточного охолодження. Банку закрити кришкою і зберігати в холодильнику. Отриманий масляний прополіс має напівтверду консистенцію жовто-коричневого кольору з дуже приємним запахом.

Прополісна мазь в пропорції 5:10

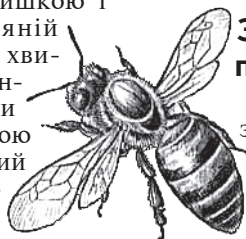
50 г подрібненого прополісу (механічних домішків менше 5-10%) розтирають в

стоюється при температурі 20-25 C° впродовж 2-3 днів. Рекомендується перемішувати час від часу дерев'яною чи скляною паличкою. Після цього розчин фільтрують через паперовий фільтр в чисту посудину з темного скла. Отриманий спиртовий розчин прополісу прозорий, має червоно-бурий колір і приємний запах.

Застосування прополісу

Прополіс широко застосовується в народній медицині, наприклад, для виготовлення пластирив для загоювання ран. Крім того, можна жувати цільний прополіс, приймати внутрішньо в складі меду в сотах та перги.

Зовнішньо прополіс використовують у вигляді пластинок. Пов'язки при больових приступах (остеохондрозу, радикуліту, артриті) накладають на 1-2 доби. При зубному болю на зуби роблять аплікацію пластинок цільного прополісу. А при грибкових ураженнях голови прополіс втирають у волоссяну частину голови. Прополіс також широко використовується в кустарному виробництві. Наприклад, для виготовлення поліровочного лаку для струнних музичних інстру-

Березень: НАРОДНІ ПРИКМЕТИ

- Місяць ріжками вниз - на тепло й добрий врожай.
- Якщо в березні лежить сніжок за видолінками - врожай на городину і ярину.
- Осика в пухнастих сережках - цього року вродить овес.
- Погляньте на останні снігові кучугури, якщо поверхня їх шерехата - на врожай, якщо гладка - хліб не вродить.
- Якщо в березні сніжок із задуванням, то буде добрий урожай.
- Закує зозуля на голе дерево - буде неврожай.
- Грак прилетів - скоро сніг зійде.
- Граки на гнізда сіли - через три тижні можна сіяти.
- Якщо граки прилетіли до середини березня, літо буде мокре, а сніг зійде рано.
- Граки зграями над гніздами в'юються: то сядуть, то знову піднімуться - погода зміниться.
- Якщо рано відлетіли на північ граки, які зимували в Україні, - бути дружній весні.
- Якщо гуси високо летять - води буде багато, а якщо низько - мало.
- Гуси сидять, поховавши голови під крило, - буде похолодання.
- Ворони купаються ранньою весною - до тепла.
- Голуби розворкотілися - на тепло.
- Побачив шпака - знай: весна біля порога.
- Ранній приліт шпаків і жайворів - до теплої весни.
- Жайворонок з'явився - до тепла, а зяблик - до холоду.
- Ранній обліт бджіл - на красну весну.
- Качки прилетять гладкі й угодвані - весна буде довга й холодна.
- Птахи в'ють гнізда на сонячній стороні - на холодне літо.
- Місяць у великому туманному колі - за два дні буде непогода, а коли у вузькому, то настане завтра.

- Сонце в темнуватому прозорому колі або ж червоне перед заходом - чекай вітру.
- Червоний колір місяця в березні - ознака швидкого похолодання, посилення вітру, але ненадовго.
- Сині хмари - на тепло і дощ.
- Хмари плывуть високо - буде добра погода.
- Якщо хмари ущільнюються і видимість погіршується - чекай опадів.
- Сніг навесні тане з північної сторони мурашника - літо буде тепле й довге, а з південної - холодне й коротке.
- Сніг тане раптово і вода збігає швидко - буде мокре літо.
- Якщо з берези тече багато соку - літо буде дошовим, і навпаки.
- У березні посилення вітру віщує потепління й ясні опади: вітер вночі - вода вдень.
- Як весною вперше гримить на голий ліс, то це прикмета, що ще буде холод.

Якщо на **Казимира (4 березня)** погода, то буде на бараболю урода.

Якщо **9 березня (Предтечі)** випаде сніг, то й Великдень буде холодний.

Якщо **13 березня** буде дощ, то й усе літо буде мокре.

Якщо на **Явдохи (14 березня)** вітер із теплового краю, то буде гарне літо і навпаки.

Як на Явдохи зранку світить сонце, то буде добрий урожай на картоплю, а як вдень світить сонце, то буде середній врожай, а як ввечері світить, то буде пізній, поганий врожай. Ото й треба примічати, коли в цей день світить сонце, і тоді садити картоплю.

А як на Явдохи гарна сонячна погода, то буде цей рік добрий урожай на картоплю і на коноплі.

Як вітер східний на Явдохи, то буде літо тепле; південний - буде літо сухе, спека; а як західний чи північний вітер,

то літо буде холодне.

Як вода капає зі стріх, то ще довго буде холодно.

Під Явдоху місяць-молодик із дощем - бути літу мокрому.

Явдоху з дощем - буде літо тепле й мокре.

На Явдоху погоже - все літо пригоже.

Який вітер на Явдохи, такий буде і на Покрову.

Які Явдохи, таке й літо: теплий вітер - на мокре, вітер із півночі - на холодне, крутитиме млини - так крутитиме снопи в полі; якщо повіє із заходу, то добре ловитиметься риба, коли ж зі сходу - плодитимуться бджоли, а з півдня - врожайний на хліб рік.

Явдоху красна - вся весна красна, на огірки врожай. На Явдоху сніг - на врожай.

Якщо сонячно, то буде врожай на огірки, а коли з дощем, то літо мокре й тепле.

Як на Явдохі та на Олексу тепло та ясно - на врожай.

На Явдохі замічай: як буде сонячно, то добре на пшеницю буде.

Явдохи-плющихи: гарний день вдасться - на врожай огірків та опеньків.

Якщо ранок ясний - сій ранню пшеницю, в обід ясно - середній посів зашедрить, а коли під вечір випогодиться - розраховуй на пізній засів.

Якщо на Явдохи день сонячний - вродить пшениця, а похмурий - просо і гречка.

Якщо на Явдохі біля порога калюжі води, то пасічники купатимуться в меду.

Якщо курка на Явдоху нап'ється, то на Юра віця напасеться.

Тепла Явдоху з південним та західним

вітрами - літо буде з медом.

15 березня — Федот.

На Федота замете — довго трави не буде.

Якщо на Федота вітряно й холодно, то довго не з'являтиметься трава, а тому казали: «Федот кошматий - паши не мати».

Як середина березня, таке й літо: дме теплий вітер - і літо буде тепле й мокре, якщо ж холодно і вітер з півночі - буде й літо нікудишне.

18 березня — Конон-городник. Якщо на Конона гарна погода - влітку градобиття не буде.

22 березня — Сорок святих.

Якщо в цей день тепло, то стільки днів утримається гожа днина, а холодно - бути сорока морозам.

Коли хмарно і мороз, то скоро буде тепло і можна сіяти.

Як погода на Сорок святих, така буде й у Петрівку.

Дружно тане сніг - до активної поведінки й буйних трав.

На Сорок святих погода, то на гречку урода.

Якщо на Сорок святих буде мороз, і сніг розтане від сонця, то буде врожай на кавуни, а якщо морозу не буде, сніг розтане від туману, то кавунів не буде.

Як погода буває на теплому Олексі (30 березня), то така і на Великдень буде.

Якщо на теплому Олексі бджоли зроблять перший обліт, буде добрий медозбір.

ЧЕМПІОНАТ З БОЙОВОГО ГОПАКА ЗІБРАВ 200 СПОРТСМЕНІВ З 12 ОБЛАСТЕЙ

НАПРУЖЕНИЙ
МОМЕНТ
ПОЄДИНКУ

У Львові відбувся XVIII Чемпіонат України з бойового гопака. Крайшим спортсменом став учень Школи Бойового Гопака імені Івана Богуна Теодор Семашов, який завоював відразу два кубки у дисциплінах забава і борня.

Загалом у програмі змагань (однотан, тан-двобій, забава, борня) взяли 200 учасників з Львівської, Волинської, Рівненської, Хмельницької, Івано-Франківської, Вінницької, Кіровоградської, Миколаївської, Дніпропетровської, Київської, Черкаської та Харківської областей.

У дисциплінах однотан і тан-двобій перемогли учні Школи Бойового Гопака імені Івана Богуна (м. Львів).

У дисципліні забава перше місце посіла Школа Бойового Гопака «Шаблезуб» (м. Львів), друге – Школа Бойового Гопака імені Івана Богуна (м. Львів), третє – Школа Бойового Гопака «Хорс» (м. Павлоград Дніпропетровської області).

У дисципліні борня перемогла Школа Бойового Гопака «Хорс» (м. Павлоград Дніпропетровської області), друге місце у Школи Бойового Гопака імені Івана Богуна (м. Львів), третє у Школи Бойового Гопака «Сварог» (м. Рівне).

Ігор АРТЕМЕНКО –
за матеріалами www.vgolos.com.ua

ОЧІЛЬНИК МІЖНАРОДНОЇ ФЕДЕРАЦІЇ БОЙОВОГО ГОПАКА
ВОЛОДИМИР ПИЛАТ ВИСОКО ОЦІНИВ УСПІХИ ВСІХ УЧАСНИКІВ,
ПРОТЕ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗМАГАНЬ У ДИСЦИПЛІНІ ЗАБАВА
БЕЗСУМНІВНИМИ ЛІДЕРАМИ СТАЛИ «ШАБЛЕЗУБІ»
ЗІ ЛЬВОВА

У ГАЙДАМАЦЬКІЙ УМАНІ ЗБЕРУТЬСЯ КОЗАКИ НА ЗАЛІЗНИХ «КОНЯХ»

18-21 липня в Умані відбудеться вже традиційний байкерський зліт «П'ять доріг. Всі дороги ведуть в Умань». Організатори обіцяють: зліт пройде «по-українськи». Національні українські костюми та «оселедці» у якості зачіски користуватимуться в місті в ці дні шаленою популярністю, кажуть організатори. Особливим буде і меню. Окрім традиційної байкерської горілки, сидру та кефіру справні кухарі наварять півтони борщу та засолять кілька сотень кілограмів справжнього українського сала...

— Святкуватимемо «п'ятирічку» з моменту першого зльоту, — розповідає один із організаторів байк-шоу-2013 Володимир Гамалиця. — Зліт пройде в українському стилі. Мета зльоту — на батьківщині гайдамаків зібрати козаків ХХІ століття. Тих, у кого зараз уже сталеві коні... Очікуємо, що на ювілейний зліт

прийдуть гості не лише з України, а й з-за кордону. Тільки мотоциклів буде понад дві тисячі!

Ігор АРТЕМЕНКО –
за матеріалами
www.uman.info

ОРГАНІЗАТОРИ ЗЛЬОТУ «ВСІ ДОРОГИ ВЕДУТЬ В УМАНЬ» ОБІЦЯЮТЬ, ЩО ЗАДУМКА БУДЕ ОРИГІНАЛЬНОЮ І НЕ ДУБЛЮВАТИМЕ «ФІШКИ» ІНШИХ ЗЛЬОТІВ БАЙКЕРІВ, КОТРІ ТЕЖ ПАТРІОТИЧНО НАЛАШТОВАНІ...

Зліт пройде, як завжди, на території колишнього дитячого табору, розташованого в Білогородському лісі поблизу Умані. Традиційною буде байкерська колона та екскурсії визначними місцями Уманщини.

Гостям байкерфесту покажуть всі найцікавіші пам'ятки історії та культури міста та його околиць. Ввечері на гостей чекатимуть вогнище, басейн, конкурси та українська дискотека. Детальнішу програму зльоту чекайте наприкінці весни.

ЗУСТРІНЕМОСЯ У ХОЛОДНОМУ ЯРУ!

13 – 14 квітня 2013 р. у Холодному Яру відбудеться вшанування Головного отамана Холодного Яру Василя Чучупака, його осавула Юрка Городянина (Юрія Горліса-Горського), козаків та старшин полку гайдамаків Холодного Яру.

Співорганізаторами меморіальних заходів у Холодному Яру можуть уважатися об'єднання, партії, товариства, організації, підприємства та фізичні особи, які зроблять благодійні внески на організацію урочистостей. Назви організацій та прізвища благодійників і суми пожертв будуть оприлюднені в ЗМІ.

Довідки за телефонами:
098-00-26-994 (Петро),
066-270-20-98,
066-709-83-16 (Владислав),
067-845-60-64 (Максим)

Холодний Яр
ІСТОРИЧНИЙ КЛУБ

ГЕРОЄМ ПРИГОДНИЦЬКОГО КІНОДЕТЕКТИВУ СТАНЕ КОЗАК-ЗАПОРОЖЕЦЬ

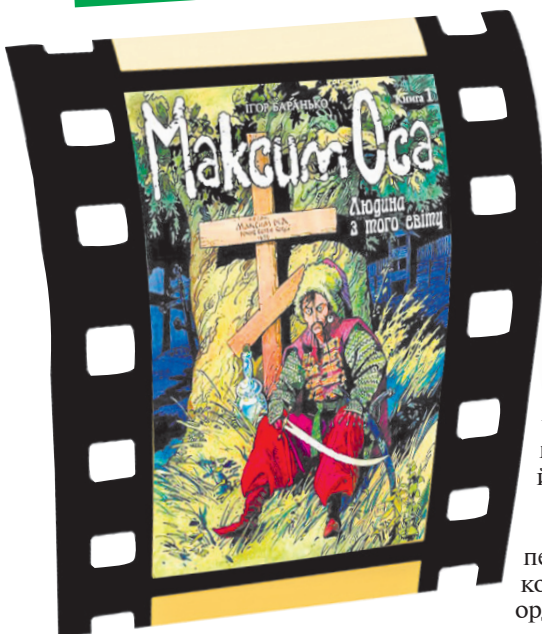
Цього літа в Україні почнуться зйомки пригодницького детектива за мотивами коміксу Ігоря Баранька «Максим Оса: Людина з того світу».

Дія картини розгортається в середині XVII століття. Головний герой — запорізький козак, який розкриває плани турків із захоплення України, передає Cinemotion.

Виробництвом фільму займається кінокомпанія HanzhonkovFilm, що спеціалізується на створенні картин для родинного перегляду. Режисером виступить автор комедій «Свати» і «Свати 2» Олексій Мамедов. Серед претендентів на головну роль Максима Оси розглядається Віталій Лінецький («Закохані»). Також ведуться переговори про участь у проекті акторів з Франції та Польщі. Зйомки пройдуть під Києвом, у Запорізькій області (на острові Хортиця), а також у Києво-Печерській лаврі. Вихід фільму в прокат заплановано на осінь 2014 року, причому творчі розраховують випустити картину не тільки в країнах СНД, а й в інших регіонах.

За заявою авторів проекту, орієнтиром для них є франшиза Гая Річі «Шерлок Холмс».

Нагадаємо, на міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал» був представлений перший український графічний роман-блокбастер «Дагопак» — 3-томовий комікс-блокбастер про пригоди козаків-характерників з лицарського ордену магів і майстрів бойових мистецтв Запорозької Січі.

З БЕРЕЗНЯ – 15 РОКІВ, ЯК НЕМАЄ ВЕЛИКОГО ДАНИЛА НАРБУТА...

Малюнки Георгія Нарбута — це герб Української держави, перші купюри українських грошей і перші поштові марки УНР. Він творив і малював живу історію вільної України. Його синові, Данилу Нарбуту не судилося навчатися майстерності у свого батька — йому було тільки 4 роки, коли той помер, проте Данило успадкував гени Георгія...

Змалечку Данило Нарбут мав і добрих наставників — етнографа Антона Середу і художника Федора Кричевського, а в 14 років вже працював у декоративній майстерні Київського оперного театру.

1936 року був репресований і два роки провів на “Біломорканалі”, потім знову був театральним художником, а 1939-го пішов добровольцем на Фінську війну, де заслужив орден Червоної Зірки. Не ховався від армії і тоді, коли почалася Друга світова, проте потрапив у оточення й полон — з концтабору його чудом

Сподвижник Хмельницького, полковник Чигиринський Федір Вешняк — портрет роботи Данила Нарбута

зуміла визволити дружина Галина.

В часи окупації працював у театрі Ковеля разом з Марією Донцовою, дружиною ідеолога

українського націоналізму Дмитра Донцова. Коли ж гестапо запідозрило акторів і адміністрацію театру в “антинімецьких настроях”, пішов до лісу — очолив сотню УПА, воював проти гітлерівців і польської Армії Крайової. Не даремно козацько-шляхетський рід Нарбутів в усі часи славився як той, що дав Україні чудових воїнів — його представники воювали в рядах війська Петра Сагайдачного, а потім у Івана Мазепи. Так само проти кого б не воював Данило Нарбут — проти фінів, німців чи поляків, він не ховався за спину інших...

У часи ж миру знову брався за малярське ремесло, створюючи справжні художні ше-

деври. Син петлюрівця ніколи не приховував своїх націоналістичних поглядів. Якимось на одній зі своїх художніх виставок Данило Нарбут зізнався: справжнім націоналістом його зробила... радянська влада — ще тоді, коли у 1929 році енкаведисти арештували його улюблену шкільну вчительку, доньку видатного українського драматурга Марію Тобілевич — у “справі Співки визволення України”. Тож коли на початку 90-х років Нарбут став біля витоків УНА-УНСО, це було логічним продовженням його біографії. А 3 березня 1998 року найстарішого унсовця не стало...

Вічною пам'яттю видатному художникові досі слугують його картини — зокрема, портрети серій “Сподвижники Богдана Хмельницького” і “Гетьмани України”, за які 1996 року він відзначений Шевченківською премією. Тільки після смерті Данило Нарбут став почесним громадянином

рідного міста Черкаси, де з 1965 року працював художником драмтеатру — нагороджений пам'ятним знаком «За заслуги перед містом Черкаси» I ступеня з формулюванням “за неоціненний вклад митця у відродження духовності України, визнаний авторитет в сценічно-декоративному мистецтві, вагому культурну спадщину видатного майстра пензля для нащадків багатьох поколінь Черкащини, який був взірцем патріотичного ставлення до рідного міста”.

Світлана КРАВЕЦЬ

Світ побачила книга про кошового Сірка, визнана кращою на “Українській силі”

Книга про Івана Сірка розкішно ілюстрована художником Максимом Паленком

Світлана КРАВЕЦЬ

Лише наприкінці лютого 2013 року у “Видавництві Старого Лева” нарешті вийшла друком книга Марії Морозенко про кошового отамана Сірка, яка два роки тому перемогла на конкурсі рукописів “Українська сила”.

Ще у квітні 2011 року нагороду — золоту підкову переможниці конкурсу — пані Морозенко отримала з рук найсильнішої людини світу, Василя Вірастюка — за рукопис книги про славетного козацького кошового і характерника Івана Сірка. Тоді Вірастюк заявив: “Коли мені запропонували долучитись до цього конкурсу, я навіть не задумувався. Адже я сам батько двох синів і мені не байдуже, що “вливати у вуха” моїм дітям. Я хочу, щоб це було українське — про Україну і українців”.

Нині книга вийшла друком і вже збрала безліч позитивних відгуків літературних критиків і читачів. Коментуючи появу книги, сама письменниця зазначила: “Є три найстрашніші зради — вірі, роду та батьківщині... Моя розповідь про Івана Сірка — навіщення до голосу власного

сумління. Ретельно обмірковуючи штрихи життєпису славетного кошового, я намагалася відтворити оту глибинну основу, на якій гартувався найвизначніший поборник великого духу характерництва та силодій козацької вольниці... Коли іноземці, вихваляючись на весь світ своїми героями, вишукують в їхніх малих подвигах величність, натомість ми безоглядно у великих справах наших визначних співвітчизників шукаємо погрішність. Аналізуючи гріхи минушини, ми мали б думати і про надбання слави для майбутнього. Задля цього варто вивчати та поглиблювати у собі, опріч іншого, і віковий досвід характерників...”.

Довідка: Марія Морозенко народилася 15 березня 1969 року в селі Малин Млинівського району Рівненської області у багатодітній родині — дев'ятою дитиною із дванадцяти в сім'ї... Коли Марії виповнилося дев'ять років, трагічно загинув її батько. Дванадцять дітей самотужки піднімала на ноги мама.

2005 року 36-річна Марія Морозенко закінчила філологічний факультет Черкаського Національного університету імені Богдана Хмельницького. На той час вона була вже званою поетесою, авторкою ряду казок та історичних поем, найвідоміша з яких — “Княгиня Ольга”. Нині Морозенко — член Національної спілки письменників України, літредактор, керівник та ведуча культурологічної студії “Духовність української родини” при Національному музеї літератури.

Марія Морозенко із врученою їй Василем Вірастюком золотою підковою — нагородою переможниці конкурсу “Українська сила”

До факсимільної копії альбому Шевченка повернули колись вирвані сторінки...

Світлана КРАВЕЦЬ

Альбом малюнків Тараса Шевченка 1841-43 років знову став таким, яким його автор тримав у руках — до факсимільної копії повернулися вирвані у різні роки аркуші з малюнками “Судньої ради”, Видубицького монастиря, шевченківської хати...

У музеї “Кобзаря” в Черкасах презентацію факсимільної копії альбому (другу після Києва) провели засновник фонду “Рідна країна” Микола Томенко та відомий шевченкознавець Сергій Гальченко. Останній захоплено розповів присутнім на презентації про процес підготовки видання альбому — як по відбитках на інших сторінках вдалося встановити, де були вирвані колись сторінки; як навіть на обкладинці альбому в момент реставрації “проявилася” намальована Шевченком чиясь голова у чалмі...

Цікаво, що окрім ескізів, етюдів і замальовок Тараса Шевченка, виконаних ним під час подорожей Чигиринщиною, Києвом, Полтавщиною і Хортицею, у альбомі є й... народні пісні, записані рукою Пантелеймона Куліша. Він зробив ці записи під час спільної з великим Кобзарем мандрівки по Дніпру до козацького монастиря у Межигір'ї.

Половину тиражу факсимільного видання альбому буде безкоштовно розіслано до бібліотек, музеїв та навчальних закладів України, інша половина надійде в продаж у книжкових магазинах.

Після завершення презентації Микола Томенко і Сергій Гальченко вирушили до Городища. Для місцевого музею вони мали чудовий подарунок — журнал “Основа” 1862 року з вперше опублікованими тоді чотирма листами Тараса Шевченка до Семена Гулака-Артемівського. На прохання Сергія Гальченка передати раритетний журнал зі своєї приватної колекції до городищенського музею Гулака-Артемівського люб'язно відгукнувся Митрополит Володимир (Сабодан).

Видубицький монастир, намальований Тарасом Шевченком — на одній зі сторінок, які повернули до альбому

СВЯТИЙ ВЛАГОВІРНИЙ

5 березня 2013 року виповнюється 959 років з дня убоження великого Київського князя Ярослава Мудрого. Керманіч Києво-руської держави убожується згідно літопису у Федорову суботу першого тижня святого і великого юсти 28 лютого 1054 року. В 2008 році на Ювілейному Помісному Соборі 11 ливня князя Ярослава Мудрого було причислено до сонму святих. Відтепер в нашій Церкві його шанують як святого благовірного князя, нам' ять якому встановлена 5 березня за новим стилем.

Житіє св. блгв. кн. Ярослава Мудрого

Святий благовірний князь Київський Ярослав Володимирович (Мудрий) був другим сином святого рівноапостольного князя Володимира-Василя Великого та дружини його Рогнеди. Народився правдоподібно десь близько 983 р. за п'ять літ до великого хрещення Київської Русі-України. Ярослав мав п'ять літ, коли його батько охрестив разом з іншими його братами на святому джерелі поблизу нашого другого Йордану – Дніпра.

Тепер на цьому місці стоїть пам'ятний знак 900-літтю хрещення Русі або пам'ятник Магдебурзького права. При хрещенні маленький Ярослав отримав ім'я на честь святого великомученика Георгія Побідоносця і в історії наш князь відомий ще під одним ім'ям Георгій. Особливо це стосується літописних повідомлень та різних давніх записів. Близько 990 р. Ярослав отримав ростовський престол, а після смерті свого брата Вишеслава був переведений до Новгороду. Сталося це не пізніше 1013 р.

Можна тільки здогадуватися, що свого часу, до такого стрімкого князівського злету Ярослав отримав у Києві добру освіту. Напевно навчався в одній із тих шкіл, які його батько Володимир відкрив для дітей свого боярського оточення. У деяких пізніших літописах, зокрема Густинському й Тверському, які датуються XVII ст. розповідається про хворобу Ярослава, внаслідок якої він начебто був нерухомий. Зцілення сталося 988 р., коли Ярослав довідався, що його батько вирішив розлучитися з його матір'ю та одружитися на візантійській принцесі Анні. Він жив певний час із матір'ю у селі Предславине під Києвом у замській князівській садибі. Напевно звідси направив батько свого сина на ростовське князівство.

Є дані про те, що в Ростові князь Ярослав правив щонайменше 10-12 років. Деякі відомості про цей період життя князя подало нам "Сказання про побудову града Ярослава". У ньому розповідається про те, як князь Ярослава, який прийшов із Києва, вороже зустріло язичницьке населення краю і навіть випустило на нього лютого ведмеда. Князь Ярослав не тільки виграв цей дивний двобій, але й наступного разу прийшов з благим наміром разом із священниками та майстрами для того, щоб охрестити жителів "Медвежого угла" і збудувати для них храм. І цього разу населення зустріло свого князя вороже, знову випустивши ведмеда і собак. І вже після чергової перемоги над жителями "Медвежого угла" Ярослав вдруге на землі тій ставить дерев'яний хрест і тим самим закладає основу святому храму на честь святого пророка Божого Іллі. Достовірність цього "Сказання" деякі дослідники виводили з того, що перший свій храм майбутній великий будівничий заклад на честь свого первістка сина Іллі, який носив ім'я пророка.

Період новгородського князювання благовірного Ярослава був коротким – всього п'ять років. Особливих повідомлень ми не зустрічаємо в літописах. Хоча свідчення останніх двох років перед вокняжінням Ярослава у Києві говорять нам про те, що майбутній володар Русі завзято боронив економічне становище Великого Новгороду і не дуже хотів платити данину стольному граду Києву. За це на нього розгнівався батько і навіть було хотів покарати непослушного сина.

Упокоєння просвітителя Русі князя Володимира Великого різко змінило усю політичну ситуацію в державі. У Києві сів на престолі Святополк Окаянний, який став роздавати киянам подарунки, аби їх привернути на свій бік. Цей злочасний князь надумав підступно усунути всіх своїх конкурентів і вбив князів Бориса і Гліба. Ці страшні братовбивства мали величезний

розголос по всій Русі і дійшли до Великого Новгороду. Благовірний князь вирішив помститися новоявленому "Каїну". Звістка сестри Предслави про смерть батька й жахливе братовбивство Святополка, стала сигналом до виступу Ярослава на Київ. Благовірний князь обстоював праведне діло й тому Бог допоміг отримати йому перемогу. Розбивши окаянного Святополка під Любичем Ярослав сів на Київському великокнязівському престолі. Його вокняжіння у Києві не було полишене у спокої. Святополк вирішив повернути собі великокнязівський престол і привів до Києва печенігів 1017 р. "І едва к вечеру одоле Ярослав Печенєги, и отбегоша пострамлені". Посоромлений Святополк подався до короля Болеслава Хороброго за допомогою. Війська цього чужинця розбили дружину князя Ярослава на р. Західний Буг і Святополк знову вступив до Києва, але не на довгий час. Благовірний князь знову зібрав воїв і захистив престол, фактично, від чужоземного вторгнення. Ярослав вдруге зайняв великокнязівський престол.

Благовірний князь міг з спокоєм приступати вже до тих святих справ, які на нього чекали, але Господь випробував свого вибраного. Тепер найближчими його опонентами, які не вітали вокняжіння у Києві виступили племінник Брячеслав, який князував у Полоцьку, брат Мстислав, котрий і сам мав киянським столом і ще один брат Судислав, а також близький родич Ярослава Костянтин Добринич – новгородський посадник. Але кияни швидко полюбили свого благочестивого володаря і боронили стольний град, як і престол свого князя, навіть у часи його відсутності. Мудрий князь знайшов спільну мову з чернігівським князем Мстиславом, розділивши з ним на якийсь час сфери впливу в Київській Русі. За цей час благовірний князь здійснив кілька військових, стратегічних для зміцнення кордонів держави, військових походів. Заснував чимало святих міст. Співурядування Ярослава та Мстислава завершилося 1036р. Перебуваючи на польованні, Мстислав застудився і невдовзі помер. Від цього часу князь Ярослав став єдиновладним правителем Русі.

Важливу роль у зміцненні держави відіграло зведення Ярославом загальноприйнятих на той час законів до єдиної цілісної системи. Великою заслугою князя стало створення першого письмового зводу законів "Руська Правда". Цей правовий кодекс закріплював основні юридичні норми Київської держави. Першим ділом цим

писаним законом в країні зміцнювалися устрої сім'ї, як міцної опори держави. У писемних вітчизняних та іноземних джерелах чітко зафіксовано, що дружиною благовірного князя Ярослава Мудрого була Інгігерда, дочка шведського короля Олава Скотконунга. Інгігерда у хрещенні Ірина, прожила з Ярославом до самої своєї смерті, яка сталася 1050 р. У них було десятеро дітей: шестеро синів та четверо доньок. Це була не перша дружина Ярослава. До Інгігерди князь був одружений на якійсь Анні й мав від неї сина Іллю. Проте, слід зауважити, що шлюб Ярослава і Інгігерди був дуже щасливий і навіть зразковий. Про красу шведської принцеси і вплив княгині на мужа ходили легенди. В честь її святої покровительки Ярослав збудував у Києві, поруч із Софією, храм св. Ірини. Інгігерда начебто померла раніше за князя 10 листопада 1051 р. Вірний князь наказав поховати себе в одному саркофазі з дружиною, щоб і після смерті їх тіла не розлучались. Це був єдиний факт подібного поховання у Київській Русі.

особливого про неї Промислу Божого. Прийнявши віру Христову від православної Візантії, Русь тут же постаралась влаштувати свою столицю Київ на зразок столиці Візантії – Константинополя. Благовірний князь Ярослав розумів значення Києва – другого Єрусалима для усієї Русі, яку утверджував його батько. Ці основи ідеології Небесного Граду заклад святий рівноапостольний князь Володимир Великий через побудову Десятинної церкви на честь Успіння Пресвятої Богородиці. Тепер Ярослав Мудрий помножував славу батька будівництвом Великої Софії. Храм на Русі, особливо соборний, був не просто кафедральним. Він став центром того уділу, на якому був побудований. Біля нього зосереджувалося все міське життя, жили владика і князі. Подібно до золотоговерхого Києва влаштувалися і інші міста і не просто так – у Новгороді Великому зведена була також Свята Софія. Згодом будуватимуться храми і в Полоцьку на честь Софії – Премудрості Божої.

Митрополит Іларіон, який був свідком будівництва й завершення Святої Софії, писав: "Церкви дивна і славна всем округним страна", яко же ина не обрящется в всем полуноши земнеем от востока до запада". Благовірний князь прикрасив кафедральний храм "всякою красотою... златом и сребром, и каменіем драгим". Георгієвський храм, збудований Ярославом на честь свого небесного патрона, і стояв неподалік кафедрального храму, також конструктивно нагадував Святу Софію, але в меншому розмірі.

До Київського Кремля, побудованого Ярославом Мудрим входив ще один храм на честь св. Ірини, небесного патрона дружини князя Інгігерди. Храм був розписаний і оздоблений мозаїками. На початку XIX ст. археологи натрапили на фундаменти ще одного храму, який знаходився неподалік Святої Софії. Археологічні дослідження показали, що стіни його були щедро оздоблені фресками та мозаїками, а підлога викладена тонкими полив'яними плитками різного кольору. Отже ми маємо справу дійсно з великим Києвом, який зустрічав своїми храмами і князівськими спорудами паломників до "Небесного Граду" ще від Золотих воріт і вів обабіч цих храмів до головного - кафедрі Святої Софії.

На берегах Дніпра благовірним князем Ярославом дійсно було збудовано "новий Константинополь" зі своєю Софією, Золотими воротами, храмами св. Ірини й св. Георгія та ін. Благочестивий князь реально вплив ідеологічну концепцію щодо уподібнення Києва Царгороду. Недаремно сучасник, германський хроніст другої половини XI ст., називав Київ суперником Константинополя.

Літописець знайшов чудову метафору для означення діяльності князів Володимира і Ярослава у справі просвітлення Русі Христовою вірою. Він порівняв їх із орачем і сіячем, які закладають основи майбутнього врожаю: "Бо як ото хто-небудь землю зоре, а другий засіє, а інші пожинають і їдять поживу вдосталь, - так і сей. Отець бо його Володимир землю зорав і розм'якшив, себто хрещенням просвітив, а сей великий князь Ярослав, син Володимирів, засіяв книжними словами серця віруючих людей, а ми пожинаєм, учення приймаючи книжне". Продовжувачем справи Володимира вважав Ярослава і митрополит Київський Іларіон. У своєму знаменитому "Слові про закон і благодать" він порівняв благовірного князя із царем Соломоном, який завершив справу, розпочаті Давидом. За благовірного князя Ярослава "стала віра християнська плодитися в Русі і розширяться, і чорноризиці стали множитися, і монастирі почали з'являтися. І любив Ярослав церковні

Благовірний князь Ярослав був великим будівничим храмів Божих. Літописець про особливий дар будівничого князя говорить так: «Заложив Ярослав город – великий Київ, а в города сього ворота є Золоті. Заложив він також церкву святої Софії, премудрості Божої, митрополію, а потім церкву на Золотих воротах, кам'яну, Благовіщення Святої Богородиці. Сей же премудрий великий князь Ярослав задля того спорудив церкву Благовіщення на воротах, щоб давати завше радість городу сьому святої Благовіщенням Господнім і молитвою святої Богородиці та архангела Гавриїла. Після цього він звів монастир святого Георгія Побідоносця і монастир святої Ірини". Центральним кафедральним храмом Київської митрополії стала Свята Софія, збудована князем Ярославом Мудрим. Вона будувалася в столиці Русі на ознаменування

КНЯЗЬ ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

устава, і попів любив він велико, а понад усе любив чорноризців”.

Вже в часи князювання Ярослава Мудрого під 1051 роком літопис розповідає нам про першопочатки головного монастиря Русі - Печерського. Його засновником став пресвітер церкви св. Апостолів на Бересті Іларіон, близький соратник і духівник князя. Господь сподобив Іларіона прогледіти особливу святість місця майбутнього Києво-Печерського монастиря. Його можна по праву назвати і першим подвижником Києво-Печерської лаври. До преподобного Іларіона любив часто приходити князь Ярослав за настановами та порадами. Взагалі майбутній святий Русі мав неабиякий вплив на благовірного князя він був радником йому не тільки у справах церковних але й державних. У справі просвітлення народу Іларіон також являвся найближчим сподвижником князя і навіть приймав участь у створенні зводу законів “Руської Правди”.

Благовірний князь Ярослав Мудрий був настільки захоплений подвигом Іларіона русича, що ні на йоту не засумнівався в тому, хто може зайняти митрополічу кафедру після упокоєння присланого митрополита-грека Феопемпта. Літописець цю подію сходження на Київський митрополічий престол преподобного Іларіона “мужа блага, книжна и постника” датує 1051 роком. Такий крок благовірного князя був не випадковим. Він бажав огордити свою державу від помітних і сильних впливів Візантії, а Київську митрополію зробити більш незалежною в церковному управлінні від Константинопольського патріарха.

Церковне служіння митрополита було недовгим. У рік упокоєння благовірного князя він залишає кафедру і знову повертається до відшельницького подвигу, постригшись у схиму. Тут він займається літописанням і навіть впливає на деякий перебіг події у взаємовідносинах наступників Ярослава Мудрого з державою і Печерським монастирем. Насліддя митрополита-русича, першого предстоятеля нашої молоді національної Церкви є грандіозним. Всі перетворення, які здійснив благовірний князь у справі поширення і утвердження віри за задумом належали спочатку пресвітеру, а потім митрополиту Іларіону. Саме святий Іларіон ідеологічно обґрунтував значення столиці Русі Києва, як “нового Константинополя” і уділу Пресвятої Богородиці.

Благовірний князь продовжив справу свого батька і в питанні розвитку духовної освіти. Головним осередком такої політики стала Софія Київська. Тут Ярослав Мудрий засновує школу, зводить скрипторій, де працюють перекладачі і переписувачі книг для блага і утвердження Церкви: “І до книг він мав нахил, читаючи їх часто вдень і вночі. І зібрав він писців многих, і перекладали вони з грецьки на слов'янську мову і письмо святе, і списали багато книг. І придбав він книги, що ними поучаються віруючі люди і втішаються ученням Божественного слова...”. Цілком ймовірно, що перекладацьким ремеслом володів і сам Ярослав. Деякі дослідники вважали, що благовірний князь був представником нового покоління християн письменників, які були навчені у Володимирових школах. Софійський скрипторій був досить потужною книжковою майстернею. За підрахунками деяких вчених щороку на Русі писалося до 50 книг і лівова їх частка приходилась на скрипторій Святої Софії. Бібліотека, яку зібрав благовірний князь була чи не найбільшою у світі книгозбірнею. Значна частина написаних книг розходилась по всіх землях Русі, так як наприклад Остромирове Євангеліє, що було написано на замовлення Новгородського посадника.

Благовірному князю Ярославу Мудрому довелося пережити майже три предстоєтелі Київської митрополії. Ще до митрополита-русича Іларіона на Київській кафедрі за чергою були митрополити-греки Іоанн та Феопемпт. В агіографічних творах про святих Бориса і Гліба Іоанн титулюється то “архієпископом”, то “митрополитом” і є главою Київської Церкви з 1019 р. Разом з князем Ярославом митрополит Іоанн брав участь в освяченні нової церкви у Вишгороді та перенесенні до неї мощей святих князів-страстотерпців Бориса і Гліба. Після

його смерті десь на початку 30-х років XI ст. на Київську кафедру був присланий з Константинополя митрополит Феопемпт. Відомо, що саме він міг освячувати Святу Софію і за нього князь Ярослав утвердив, ще дві єпископії у Переяславі та Юр'єві. Дехто з дослідників, вважав, що відносини між Ярославом і Феопемптом відзначалися деякою напруженістю, оскільки саме в цей час стався русько-візантійський конфлікт. Але вже за митрополита Іларіона, дякуючи тісній і взаємній співпраці князя і святих, церква і влада перебували в стані ідеального співіснування, так званої “симфонії”. Саме це стало запорукою створення князем Ярославом “Церковного уставу”, в якому візантійське церковне право було пристосоване до умов і потреб релігійного життя в Київській Русі-Україні. В історії цей документ відомий як “Ярославів устав”.

Благочестивий князь любив благоліп-

встановити дружні відносини з Київською Руссю. У часи середньовіччя ознакою могутності правлячого роду була готовність інших правлячих династій встановити з князем Ярославом шлюбні зв'язки, які відігравали велику роль у зміцненні політичних, економічних та культурних контактів, між державами. За цією міркою престиж благовірного князя був надзвичайно високий. Сам він одружився з дочкою короля Швеції Олафа - Інгігердою, його сестра була королевою Польщі, дочка Єлизавета була в шлюбі з норвезьким королем Гаральдом Суворим, друга дочка Анна була одружена з французьким королем Генріхом I, третя дочка Анастасія була дружиною угорського короля Андраша, син одружився з сестрою короля Польщі, онук - з дочкою польського короля, онука - з німецьким королем. Благовірного князя поправу називали тестем усієї Європи.

своїх пробувати в любові.

Історики називали заповіт Ярослава достопамятним і мудрим, але марним. Ярослав сподівався, що діти можуть бути розважливіші за батьків й, на жаль, помилилися.

Благовірний князь Ярослав Володимирович Мудрий упокоївся 1054 р. у Федорову суботу першого тижня святого і великого посту: “Отож приспів Ярославу кінець життя, і оддав він душу свою Богові місяця лютого у двадцятій день, в суботу першої неділі посту, в святого Федора Тірона день. Всеволод тоді опрятав тіло отця свого, положив на сани, і повезли його до Києва. Попи по обичаю співали співи, і плакали по ньому всі люди. І, принісши, положили його в раці мармуровій у церкві святої Софії. І плавав по ньому Всеволод і люди всі. Жив же усіх літ Ярослав сімдесят і шість”.

Сучасні історики задаються питанням: “Чому Ярослав, уже тяжко хворий, поїхав до Вишгорода! Висловлювалося припущення, що Вишгород, де спочивали Борис і Гліб, уже за часів Ярослава Мудрого став сакральним центром Русі, символом її духовної та державної єдності. Отже, ймовірно, що Ярослав Мудрий здійснив паломництво до останків братів-страстотерпців, які покоїлися у відбудованому ним храмі, з молитвою про покровительство його дітям, а зрештою - й Русі.

Благовірний князь Ярослав, будучи будівничим собору Святої Софії, подбав і про спорудження в ньому князівської усипальні.

І до сьогодні у Святій Софії Київській стоїть саркофаг, в якому спочивають рештки великого і благовірного князя Ярослава. Він милує око відвідувачів своєю вишуканістю і неповторним архітектурним східним колоритом. Є припущення, що Ярослав, думаючи про спорудження князівської усипальні, заздалегідь приготував собі і саркофаг із мармуру.

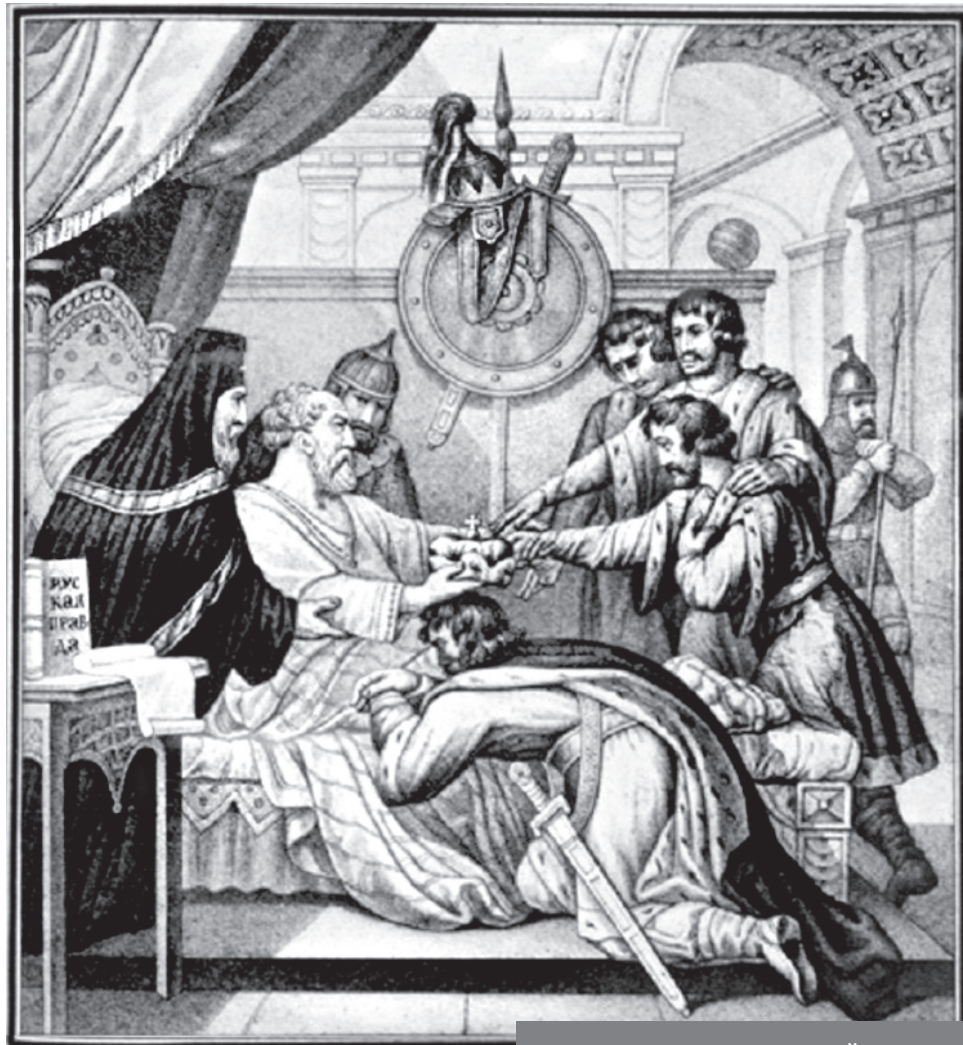
Так воістину благочестиво, як великий князь і володар Русі, Ярослав Мудрий звершив діло своє земне, на небесах здобувши блага ще більше. Нинішні ж володарі повинні мати мудрий державницький розум, мати його мудре керування за зразок, бо його правління Київською державою успішним було тому, що любив він Бога більше аніж земні статки і блага світу цього. Закони людські вписав за мораллю християнською і сам жив за ними, дбаючи про благоустрій Церкви Христової, яка є цементуючим організмом кожної держави.

І Дійсно, за святого рівноапостольного князя Володимира великого, Русь церквами прикрашалася, а за благовірного князя Ярослава Мудрого спасалася. На жаль, нашестя монголо-татарських полчищ не дало довести до логічного завершення справу з канонізацією князя Ярослава Мудрого.

Святий і благовірний князь Ярослав згадується в літній молитві “Спаси Боже людей Твоїх...” служби всім святим «в землі Руській просіявшим», складеної святим сповідником Афанасієм (Сахаровим), єпископом Ковровським. У виданому на початку XX ст. “Полном православном богословском энциклопедическом словаре” зазначено: “Ярослав-Георгій Владимирович, святой, вел. князь. Скончался в 1054 году. Память 28 февраля”. У “Богословских Трдах” ч. 28 за 1987 рік вміщена ікона святого благовірного князя Ярослава Мудрого. Все це нам дає підстави говорити про звершення повної канонізації Ярослава Мудрого, яка скоріше буде означати зовнішнє повернення до собору святих землі української, незаконно забутого благовірного князя.

Шановні читачі, маймо за приклад образ життя святого Благовірного князя Ярослава Мудрого, аби здобути віру в перемогу над гріхом і в перемогу нашої славної держави України і її незалежність та волю, адже наші попередники дуже мужньо і твердо відстоювали інтереси держави Київської Русі!

З повагою підготував настоятель Храму святих Первоверховних Апостолів Петра і Павла м. Чигирин протоієрей Василь Циріль

КНЯЗЬ ЯРОСЛАВ МУДРИЙ ДАЄ ОСТАННІ НАСТАНОВИ СВОЇМ СИНАМ...

ність храмів як зовнішню так і внутрішню. Не байдухів він був і до богослужбових уставів та обрядів. За нього відбулося впровадження богослужбового уставу з врахуванням національних особливостей. Він запрошує із Греції найкращих співців-доместиків для уведення демественного співу: “От них же начат бити в Руській землі ангелоподобное... і самое красное демественное пеніе, в похвалу і славу Богу і Пречистой Его Матері, і всім святим”.

Благовірний князь дбав і про розширення прав Київської митрополії через канонізацію шанованих вітчизняних святих. Він наполягав на визнанні святими княгині Ольги, а також Федора та Івана, вбитих язичниками у Києві 988 р. Не сталося за часів князювання Ярослава повної канонізації рівноапостольного князя Володимира, а також його синів Бориса і Гліба. Цьому протидіяли митрополити-греки. Константинопольська Церква прекрасно розуміла, що прославлення і утвердження пошанування місцевшанованих святих приведе до певної окремішності Київської митрополії. Цю тенденцію вже й так греки вбачали у поставленні митрополита-русича Іларіона на Київську кафедру.

Все зроблене благовірним князем Ярославом важко переоцінити. Він дійсно був достойним продовжувачем святої справи свого батька. Недаремно духовна традиція мала до нього таку прихильність і, зрештою удостоїла титулу “Мудрий”.

Усі європейські держави XI ст. прагнули

Роки життя благовірного князя наближались до кінця. Ярослав Мудрий вирішив зробити відповідні розпорядження щодо успадкування київського столу. Він не хотів такого самого розгортання подій у боротьбі за великокнязівську корону, як це було після упокоєння його батька - рівноапостольного князя Володимира. Літописець детально розповідає нам про заповіт великого князя: “Ось я одходжу зі світу сього. А ви, сини мої, майте межі собою любов бо ви есте брати від одного отця і одної матері. І якщо будете ви в любові межі собою, то й Бог буде в вас, і покорить вік вам противників під вас, і будете ви мирно жити. Якщо ж будете ви в ненависті жити, у роздрах сваряться, то й самі погините, і земля отпів своїх і дідів погубите, що вони надбали її трудом великим. Тож слухайтеся брат брата, пробуйте мирно. Тепер же до ручаю я, - замість себе, - стіл свій, Київ, найстаршому синові своєму, брату вашому Ізяславу. Слухайтеся його, як от слухались ви мене, нехай він вам буде замість мене. А Святославу даю я Чернігів, а Всеволоду - Переяслав, а Ігорю - Володимир, а Вячеславу - Смоленськ. І так розділив він городи, заповівши їм не переступати братнього уділу, ні згонити брата свого зі стола, і сказавши Ізяславу: “Якщо хто схоче зобидити свого брата, так ти помагай тому, кого скривдять”. І так наставив він синів

І батько Княжої гори, і син її...

Археолог Біляшівський повернув із забуття цю канівську гору з таємницями часів Русі. Вона ж віддячила йому славою...

КІНЕЦЬ РОДНЯ СТАВ ПОЧАТКОМ ІСТОРІЇ ЙОГО СКАРБІВ

774 роки тому, літа 1239 року, коли вщухла велика битва за Родень град, дерев'яні терени, укріплення і вежі фортеці на Княжій горі палали, здіймаючи до Небес стовпи вогню і диму. Схили бойовничої гори були всіяні трупами монголотатар — пронизаних стрілами й списами, розчавленими колодами й камінням, що скинули зі стін фортеці русичі. Та сама картина була й у палаючій фортеці — земля почервоніла від рик крові захисників і нападників. Серед того вогню і трупів сидів на коні хан, що здолав горде місто ціною життя величезної частини свого війська, і розпачливо повторював, озираючись навколо: "Кан, кан, кан!" Його мовою "кан" означало "кров"...

Можливо, саме в цій легенді закладено розгадку назви міста Канів, куди переселилися одиниці чудом уцілілих русичів з Родня. Канів зберігся й донині, а в ті далекі часи став резиденцією ханських баскаків — збирачів данини. Родень же, що за сім кілометрів від Канева, шез навіки. Знищене, але нескорене місто, яке славилось воїнами, ковалями і ювелірами, забрало з собою свої скарби. І коли до Канева з його околиць поневолений люд зносив зайдам данину, Княжа гора, полита кров'ю й усіяна попелом згаріщ, вперто ховала від чужинців золоті діадеми, гривни, колти і амулети, що не вберегли від напасти своїх власників...

УМАНЧАНИН, ЩО ПРОСЛАВИВ КИЇВ І КАНІВ

1867 року в сім'ї православного священика в Умані народився син. Хлопчик змалечку цікавився старовиною — його очі загоралися, коли він бачив давню книгу, а старовинні монети вмів збирати не гірше, аніж його однолітки — гриби у сусідньому Грековому лісі... Це був Микола Біляшівський — той, кому судилося повернути нащадкам загиблих русичів Родня скарби їхніх предків.

Випускник юридичного та історико-філологічного факультетів Київського університету Святого Володимира здобув визнання після серйозних відкриттів і досліджень поселень часів трипільської культури — біля м. Тальне й с. Колодисте на Уманщині. Вів розкопки і в Києві, працював у архівах Москви і Варшави, відшукуючи ниточки до пошуку старовини рідного краю, створив знамениту приватну колекцію старожитностей для барона Штайнгеля на Рівненщині, заснував нинішній Національний художній музей України, Музей західного та східного мистецтва і Російську картинну галерею в Києві... У цей час музей стає його домівкою в буквальному розумінні слова — разом із сім'єю він мешкає в музейному напівпідвалі, експонати ж, які збирає по

всій Україні, "живуть" поверхом вище... 1906 року Біляшівський обраний депутатом першої в історії Росії Державної Думи і створює у ній з частини депутатів "Український клуб", що відстоює інтереси нашої Вітчизни. За його ініціативи експонати, що колись були вивезені з України до Росії, стали окремими відділами українського мистецтва та етнографії в музеях Москви і Петербурга. Своїм коштом Біляшівський видає перший в історії України археологічний журнал і стає його головним редактором.

побоїшем під Крутами. Розробив перший в Україні закон про охорону пам'яток культури, історії й мистецтва...

Цей фактично бездоганий закон Центральної Ради не захотіли міняти навіть більшовики, коли прийшли до влади в Україні. Більше того — замість табору чи розстрілу Біляшівському запропонували посаду очільника етнографічної секції відділу мистецтв Народного комісаріату освіти УРСР. Знаменитому вченому навіть дозволили зберегти заповідник Шевченка у Каневі, створений за його

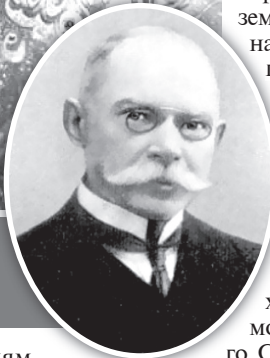
й безнадійно втрачена для України унікальна гривна, зроблена з бурштину, аналогів якій немає в світі. Прикраси й зброя Княжої гори пливли у приватні колекції Польщі, Англії, Франції, Росії...

Коли Сухаревський ринок Києва переповнили селяни з Канівщини, які торгували унікальними речами часів Київської Русі, мещанат, любитель і колекціонер старовини Василь Тарновський з'ясував, що всі вони знайдені саме на Княжій горі.

Гроші на дослідження він мав, а от самі розкопки провести попросив Біляшівського — для цього викупив одним махом гору і дав археологові чудове фінансування для пошукових робіт. Затрачені кошти повернулися сторицею: вже першого літа, 1890 року, експедиція Біляшівського акуратно дістала зі зранених "піратами"-шукачами надр Княжої гори понад півтори тисячі предметів часів Русі — зброю, знаряддя праці й побуту, хрестики, коштовні гривни, сережки, підвіски, браслети та інші прикраси, арабські й візантійські монети, рештки дерев'яних жител і мідні дзвони спаленої церкви... Десятеро досвідчених землекопів експедиції працювали невтомно. Розбившись по парах, вони метр за метром досліджували гору — один копає, а інший перебирав руками кожен грудочку землі, не пропускаючи й найменшої намистинки. За час розкопок на горі було знайдено 12 скарбів та безліч одиночних знахідок — всього понад п'ять тисяч предметів Київської Русі. Головним знахідкою став золотий колт, оздоблений обідком з перлин — із зображенням геральдичного орла з широко розкритими крилами та голуба з розпушеним хвостом. Таке зображення орла можна бачити на хорах 800-літнього Софійського собору в Києві, над

МИКОЛА БІЛЯШІВСЬКИЙ ДОВІВ: ЛЕГЕНДИ ПРО МОГУТНІЙ РОДЕНЬ НА ДНІПРІ — НЕ ВИГАДКА. ВІН ПОВЕРНУВ З ПІТЬМИ ВІКІВ ІСТОРІЮ СЛАВНОГО ГРАДА...

Старожитності краю намагався врятувати від усіх тогочасних вандалів: під час Першої світової війни відповідав за збереження музейних цінностей Галичини, а під час революції і громадянської війни — за націоналізацію і збереження від вивезення за кордон історичних цінностей Києва. У березні 1917-го став комісаром з охорони пам'яток Київської губернії, керівником відділу музеїв Генерального Секретаріату і майже одночасно — членом Центральної Ради УНР. 1919 року організував дренажні роботи для порятунку Андріївської церкви Києва, створив комісію з дослідження і реставрації Софійського і Свято-Микільського соборів та інших культових споруд, ушкоджених окупантами — російськими матросами Муравйова, "рославленого"

ініціативи розпорядженням... Симоном Петлюри. А 1923 року закрили очі на донос про те, що Біляшівський урятував (вивіз із Канева і закопав у дворі Київського історичного музею) частину чавунного хреста, скинутого з могили Тараса Шевченка селянами-атеїстами, що святкували 1 Травня.

Втім, найстрашніші часи радянських репресій були ще попереду, а Біляшівський до них не дожив. Весна 1926 року стала для нього останньою — археолог помер на своєму хуторі в канівському заповіднику і був похований, як і просив — біля підніжжя гори, де колись досліджував Мале скіфське городище, зовсім недалеко від Княжої гори. За три години до смерті він ще готував чергову наукову статтю про трипільську культуру...

КНЯЖА ГОРА ДАЛА ЖИТТЯ ПІСЛЯ СМЕРТІ СВОЄМУ ДОСЛІДНИКОВІ І ЗАГИБЛОМУ РОДНЮ

У переповненому подіями житті Миколи Біляшівського кожен крок археолога уславляв його в науці. Та фактичне безсмертя в історії йому дарували саме розкопки на Княжій горі під Каневом.

Наприкінці 80-х років XIX століття жителів села Пекарі на Канівщині охопила золота лихоманка. Дніпром снували цілі флотилії шукачів скарбів, щодня — до ста осіб одночасно. Вони кинулися до свого "Клондайка" — Княжої гори, де хтось першим знайшов золото, срібло та інші коштовності загиблого Родня. Копали бездарно, знищуючи лопатами частину скарбів ще в землі. Переплавляли знайдені безцінні коштовності на злитки, продавали знахідки заїжджим ділкам. Зокрема, була продана

ТАКИМ БУВ РОДЕНЬ — РЕКОНСТРУКТОРИ ВІДНОВИЛИ ЙОГО ВИГЛЯД ЗА РЕЗУЛЬТАМИ РОЗКОПОК

фресковим портретом родини Ярослава Мудрого. Орел здавна був символом князівської влади, тож знахідка дала ще одне підтвердження літописній згадці про те, що в Родні князь Святослав мав свій "дім теремний". З міста, що жило лише на сторінках літописів, Родень перейшов у розряд реальних і величних міст Русі, а розкопки Біляшівського підтвердили згадки істориків про те, що Родень був чи не найбагатшим містом Русі, після Києва і Чернігова.

Після золотої лихоманки навколо Княжої гори сплило багато часу, та й донині її околиці живуть легендами про скарби, що нібито заховані на інших Канівських горах. Про гору Харитонівщину розповідають, що в ніч перед Великоднем на ній загоряються сині вогні, показуючи місце, де нібито пішли під землю золоті ворота палацу, що там стояв. Про Лису гору — що тут захований проклятий скарб багатого гончаря, який згубив життя своїй доньці, а згодом і сам помер. Про Пагорб Слави — що біля церкви, збудованої тут князем Ярославом у XII столітті, стояв золотий кінь, подарований місту візантійськими посланцями. Про Таганчу поблизу Канева — що тут, у помісті цукрозаводчика Терещенка, стояла статуя козака-вершника, зроблена з чистого золота, яка зникла під час більшовицької революції. Кажуть, що люди Терещенка перевезли її до Канева й закопали, а під час Другої світової в Канів приїздив син Терещенка Едуард і разом з німцями змушував місцевих копати, щоб знайти ту статую, але не зміг... Схоже, поштовх до створення цих легенд дали знахідки експедиції Біляшівського та сама Княжа гора — місце, що було усіяне реальними скарбами Родня — славного града великої Київської Русі...

Автор: Андрій КРАВЕЦЬ
Джерело: "Прес-Центр"

В РЯДАХ УПА «ВОЮВАВ»... ВЕДМІДЬ

Можливо, для когось в УПА ведмеді й були символом ненависного Кремля, та тільки не для повстанців боївки провідника Хмари...

Унікальна історія про ведмеда у лавах УПА засвідчує, що бездержавна армія УПА, навіть у нелюдських умовах тотальної блокади жила повноцінним життям, радіючи прекрасному, а її вояки зберегли найкращі людські риси...

На початку літа 1945 року каральний загін Народного Комісаріату Внутрішніх Справ рейдував у верхів'ях Чорного Черемоша, вишукуючи бункери і криївки повстанців. В одній з лісових гушавин вони зустріли ведмедицю з малям, якому було від сили кілька днів. Коротка кулеметна черга — і вже смакували ведмежатину, нашвидкоруч спеченою на вогні (гуцули, до речі, ведмежого м'яса в їжу не вживали через одвічне табу). Перелякане ведмежатко втекло від напасників, але його ніхто й не переслідував — м'яса ж на ньому нема!

За кілька днів голодне й знесилене ведмежатко, що жалісливим скавулінням кликало свою матір, знайшла у лісі повстанська боївка провідника Хмари (справжнє ім'я — Василь Білінчук). Молодший брат командира боївки кулеметник Дмитро Білінчук на псевдо Сибіряк (отримав псевдо за втечу із заслання до Сибіру), взяв маля на руки. Воно трусилося від холоду та страху і тудилося до повстанців, ніби до матері. Знаючи, що без допомоги людей звіря загине, повстанці взяли його з собою.

На постой, де боївка розташувалася перекусити, Сибіряк вийняв із наплечника пляшку молока, яку принесла «харчова» (зв'язкова, що доставляла продукти до лісу) разом з хлібом та солониною і спробував напоїти неочікуваного гостя. Ведмежатко спочатку пручалося, але як тільки відчуло смак молока, присмокталося і спорожнило пляшку, після чого за-

ВЗІМКУ 1945-46 РОКІВ У БОЇВЦІ ХМАРИ БУЛО ДЕКІЛЬКА ДЕСЯТКІВ ПІШИХ ПОВСТАНЦІВ І ОДИН «КАВАЛЕРИСТ» - ВЕДМІДЬ, ЯКИЙ ПІД ЧАС ПЕРЕХОДІВ ЗАГОНУ «ІЗДИВ ВЕРХИ» НА РІДНОМУ БРАТОВІ КОМАНДИРА — КРЕМЗНОМУ КУЛЕМЕТНИКОВІ, ЩО МАВ ПСЕВДО СИБІРЯК

барліг, але їх вчать це робити матері. Крім того, інстинкт будівництва барлоги зумовлений виснаженням харчових резервів (до речі, ведмеді харчуються переважно рослинною їжею), а ведмедика-повстанця годували всім, чим могли. Звір звик до хліба, кулеші, солодкого і кислого молока, а що таке м'ясо — не знав. Справедливо вважаючи, що скуштувавши раз м'ясного, ведмідь може стати агресивним до людей, його виховували вегетаріанцем. Та правду кажучи і у самих повстанців

МИКОЛА ХАРУК («ВИХОР») ПІДГОДОВУЄ ВЕДМЕДЯ. У КВІТНІ 1953 РОКУ «ВИХОР» БУДЕ РОЗСТРІЛЯНИЙ РАЗОМ ІЗ «ХМАРОЮ» У КАТІВНІ КИЇВСЬКОЇ «ЛУК'ЯНІВКИ»...

снуло блаженним сном.

"Ну що, брате, — жартував командир, — маємо поповнення, проведь вишкіл!". "Поповнення було явно недоречним, але кинути на вірну смерть кумедне звірятко Сибіряк не міг — не дозволяла совість. Харчові отримали строго розпорядження — щоденно постачати боївку свіжим молоком. Думали, мабуть, що хтось із повстанців захворів і воно потрібне для швидкого одужання. Тому молоко приносили регулярно. Ведмедик оклигав і навіть грався з людьми. Йшов за повстанцями немов пес, а що природний інстинкт не створював проблем у пересуванні по гористому терену, то й проблем у вояків з ним не виникало. Окрім, звичайно з харчуванням.

Сибіряк, а з ним і всі інші думали, що набравшись трохи сил і підрісши, за місяць-другий ведмедик сам відстане від людей, заживе за своїми ведмежими законами.

Та за природних обставин ведмежатко ходить за матір'ю деколи понад рік, відлучаючись неохоче, навіть часом та змушена застосовувати силу, чи просто втікати від вже дорослого нащадка. Отож, Сибіряків вихованець не збирався покидати тих, хто змінив йому ведмедицю і наполегливо супроводжував повстанську боївку, не розуміючи, на яку небезпеку наражається сам та наражає повстанців.

Находила зима і треба було споруджувати криївку. Ведмеді будують собі на зиму

м'ясо на обід бувало доволі рідко.

До повстанської криївки ведмідь зайшов, як до своєї квартири — барлоги, але в сплячку не впадав, хоча інстинкт є інстинктом — став повільний у руках, їв набагато менше.

Це було доречно — харчів на зиму не настачиш! Бувало, що з криївки виходили у якихось справах і здійснювали короткі марші. Ведмідь йшов слідом, звіра доводилось нести на собі. "Добре, що наш Сибіряк має здоров'я, а то би дістав кили" (грижу) — жартували партизани, немало потішаючись, як вайлуватий і кремезний Сибіряк несе на плечах ведмежатка, а на грудях — більш як півпудовий кулемет Дегтярьова.

Невідомо, що ж сталося після зимівлі з ведмедем-повстанцем. Найімовірніше, що його полишили десь у хащах, і він таки повернувся до дикого життя. Самі повстанці вбити звіра не могли — як вже сказано, у їжу гуцули ведмежатини не вживають,

а шкіру треба було б вичинити, що в підпіллі зробити практично не можливо. Та й ведмідь нагадував повстанцям про рідні домівки — про вірного пса, про kota, овечок, коней і корів. Адже так приємно погладити теплу спину тварини замість холодного заліза зброї — в УПА ж хлопці воювали лише задля того, щоб прогнати окупанта і мирно зажити на власній землі...

Василь Білінчук («Сибіряк»), який виходив ведмежатка, загинув у 1952 році, важко пораним прикриваючи відхід боївки. Йому було всього 26... Того ж року в нього народився син — нині відомий український письменник Василь Портяк, автор сценаріїв до фільмів «Залізна сотня» та «Нескорений».

У тому ж 1952 році потрапив у засідку брат Сибіряка, Дмитро Білінчук («Хмара») — через рік постійних допитів і тортурів, у перші дні квітня 1953 року незламного сотника УПА енкаведисти розстріляли у підвалах Лук'янівської тюрми Києва...

Фото ведмежатка і усміхнених повстанців загону Хмари чудом уціліли до наших днів і навіть ніколи не були у лапах енкаведистів (всього 92 світлини). Світлини належали повстанському старшині з лівки Хмари, Володимир Яким'юку-«Аскольду». На жаль, його вже немає серед живих і вже ніхто не дізнається, де ним була захована стара металева банка з-під англійського чаю

«Horniman's Pure Tea» з безцінною колекцією фото — принаймні з 1952 по 1966 роки, поки він поневірявся по радянських концтаборах. Зрештою, що колекцію світлин продемонстрували широкому загалу лише 1993 року, після смерті Яким'юка-«Аскольда».

**Підготував до друку
Петро ДОБРО, світлини зі
сховку
Володимира
ЯКИМ'ЮКА-
«АСКОЛЬДА»**

БРАТИ ДМИТРО І ВАСИЛЬ (ЗЛІВА НАПРАВО) БІЛІНЧУКИ — ПРОВІДНИК «ХМАРА» І КУЛЕМЕТНИК «СИБІРЯК»

Сподвижники Калнишевського рятували скарби Січі і православну віру

Ще від часів Київської Русі на українських землях в інтер'єрах храмів поміщали зображення ктиторів – тих, чийм коштом збудовано або заново оздоблено іконами чи фресками церкву або монастир. У часи Гетьманщини ктиторами виступали гетьмани і козацькі старшини. Ктиторами церков Запорозької Січі були також рядові козаки. Читачам «Козацького краю» розповімо про двох із них, яких прийнято вважати останніми ктиторами Запорозжя...

У березні 1880 року художник Ілля Рєпін, у якого вже визрів задум картини «Запорозжці пишуть листа турецькому султанові», остаточно вирішує їхати в Україну, місцями слави запорожців – набиратися образів українців, вивчати уцілілі козацькі хоругви й зброю, щоб достеменно відтворити картину славетної епохи. Недаремно ж Рєпін сам народився на козацькій Слобожанщині в Україні, а рід свій вів від запорожця Ріпи: як задумав, так і зробив – вже у травні-червні подорожував степами українського півдня...

Де колись стояла Січ – там вже нічого не було – осаженіла московська солдатня навіть храм січовий зруйнувала, захопивши 1775 року гніздо козацької вольниці. Тож тепер, через століття після тих подій, Рєпін застав там тільки зарослі хащами пагорби, під якими вгадувалися місця колишніх укріплень, та ями, які накопували скарбощу-качі, які вірили у легенди про заховану козацьку казну...

Справжній же скарб Рєпін виявив у Нікополі, у місцевій Свято-Покровській церкві. Там художник побачив безліч козацьких раритетів: ікони й картини, церковні й козацькі хоругви, книги – так само не лише церковні, облачення священницьке і запорозьких козаків, православні хрести й медалі за хоробрість, посуд, серед якого дві срібні чаші отамана Сірка, а у дворі за церквою – навіть запорозькі гармати... Збереглося і головне Євангеліє запорозької січової церкви роботи 1759 року – «вагою більше пуда, у масивній срібній оправі вагою понад 28 фунтів».

І посеред блиску всього цього багатства, на так само багато різьбленому іконостасі Рєпін раптом побачив... дві акварельні копії під склом, виконані на звичайному папері. Це були вражаючі зображення у повний зріст двох козаків-запорозжців – у кунтушах й кафтанах та зі зброєю. Схожі підписи під портретами свідчили, що це брати-ктитори, запорожці Іван та Яків Шияни, коштом яких храм оздоблено.

Рєпіну розповіли, чому у церкві всі речі запорожців – справжні, а зображення тих, хто всі ці речі урятував і привіз до Нікополя – тільки копії. Виявляється, за десяток років до приїзду Рєпіна тут побував якийсь високопоставлений церковний сановник, який жажнувся, побачивши зображення запорожців: «Кому молитися, православні – не Богові, а запорожцям?! Це що – ідолопоклонство? Приберіть негайно!» Оригінали зображень братів Шиянів вивезли тоді до Одеси – в музей старожитностей, а в Нікополі таки тихцем зробили копії улюблених ктиторів. Адже саме завдяки старанням цих уцілілих запорожців було збережено стільки козацьких раритетів, а ще – їхнім коштом зведено нову Свято-Покровську церкву. До речі, у ній тоді саме була ще одна ікона – Святої Покрови, із зображенням козаків, серед яких – останній кошовий отаман Запорозької Січі Петро Калнишевський. Цю ікону теж урятували брати Шияни. Частина дослідників навіть схильні вважати, що й Покрова з Калнишевським, і портрети братів Шиянів – роботи одного й того ж улюбленого художника і скульптора кошового Калнишевського – Сисоя Шалматова. Того самого, який прикрашав усі збудовані Петром Калнишевським церкви. Якщо це справді так, то тоді, коли москвити вже заточили кошового до Соловецького монастиря, в Україні з його ім'ям на вустах продовжували будувати православні храми вірні Запоріжжю козаки й майстри...

У перші ж дні Другої світової війни ікона Покрови з Калнишевським шезла – залишилися тільки її копії. Свято-Покровська церква, де ця ікона зберігалася, загинула ще раніше – 1934 року її зруйнували більшовики – нащадки тих, хто танцював на попелищі захопленої Запорозької Січі... Нікопольські старожили можуть показати туристам і гостям міста, де колись стояла ця церква – сквер на березі Дніпра, навпроти готелю, який називається «Родина» – саме так, а не «Вітчизна» чи «Батьківщина». А вулиця в цій місцині, яку могли б назвати вулицею Козаків Шиянів, сьогодні називається вулиця Крепака...

Зате й досі світ захоплюється потужним постатям козаків, змальованим під враженням від тієї поїздки Іллею Рєпіним. Коли вдивляешся у його картину, здається, що чуєш могутній глузливий регіт запорожців над усіма ворогами, які прагнуть знищити козацький дух. А з дзвіниці уцілілого Спасо-Преображенського храму Нікополя і досі лине мелодійний заклик вірити у торжество православ'я – це дзвонить перенесений зі знищеної Свято-Покровської церкви 223-літній дзвін, відлитий братами-ктиторами, запорожцями Іваном та Яковом Шиянами 1790 року, через 15 років після того, як їхню Січ зруйнували варвари-чужинці...

На малюнках-копіях Іллі Рєпіна – брати Іван та Яків Шияни

Петро ДОБРО

Свідчення про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПР від 18.01.2012 р.

Головний редактор –
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску – Петро ДОБРО
Голова редакційної ради –
Володимир МУЛЯВА
Засновник – Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ – 89155
Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua
Газета віддрукована в ПП Руденко Ю.І.,
м. Черкаси, вул. Вербовецького, 1а. Тираж – 10 000 екз.
Замовлення № 092

Козацький край

ДЕНЬ В ІСТОРІЇ 1 – 15 березня

1 березня 1901 р. народився Степан ЩЕРБАК, герой Другого зимового походу.

1 березня 1918 р. червоні москалі розстріляли юнака-бандуриста з Кубані МІНЯЙЛЕНКА.

2 березня 1861 р. в Україні (під російською займанщиною) скасовано кріпацтво.

2 березня 1980 р. помер Павло ШТЕПА, член Наукового товариства ім. Тараса Шевченка та Української вільної академії наук у Канаді.

3 березня 1890 р. народився Герасим НЕСТЕРЕНКО (холодноярський отаман ОРЕЛ).

3 березня 1921 р. загинув звенигородський кошовий Вільного козацтва Семен ГРИЗЛО.

3 березня 1998 р. помер у Черкасах Данило НАРБУТ, сотник УПА, наставник УНА-УНСО, лауреат Шевченківської премії за серію портретів гетьманів і героїв Хмельниччини.

4 березня 1750 р. відновлено гетьманство в Україні.

4 березня 1887 р. народився Олександр УДОВИЧЕНКО, генерал Армії УНР, командувач Залізної дивізії, віце-президент УНР в екзилі.

4 березня 1918 р. Центральна Рада прийняла ухвалу про реєстрацію громадянства України.

4 березня 1943 р. народився Микола ЛИТВИН, кобзар.

4 березня 1952 р. загинув художник УПА Ніл ХАСЕВИЧ.

4 березня 1960 р. помер Олександр ШУЛЬГІН, міністр закордонних справ УНР в екзилі, голова екзильного уряду УНР.

5 березня 1950 р. у бою загинув головнокомандувач УПА Роман ШУХЕВИЧ.

5 березня 1950 р. помер Василь ШКЛЯР, член Центральної Ради, підполковник Армії УНР.

6 березня 1918 р. Центральна Рада проголосила Адміністративну реформу УНР, поділивши її на 32 землі.

6 березня 2003 р. Верховна Рада ухвалила Закон "Про державний гімн України".

7 березня 1573 р. Іван Федорович заснував у Львові друкарню – першу в Україні, про існування якої точно відомо історикам.

7 березня 1938 р. москалі розстріляли Гаврила ДОБРОСКОКА, драматурга і прозаїка.

8 березня 972 р. загинув київський князь СВЯТОСЛАВ.

8 березня 1169 р. князь Андрій БОГОЛЮБСЬКИЙ зруйнував Київ.

8 березня 1889 р. народився Олександр КОРНІЄВСЬКИЙ, бандурист і майстер бандур.

8 березня 1908 р. народився Максим (Тарас) БУЛЬБА-БОРОВЕЦЬ, отаман УПА "Поліська Січ".

8 березня 1930 р. у бою загинув черкаський отаман Андрій БЛАЖЕВСЬКИЙ.

9 березня 1814 р. народився Тарас ШЕВЧЕНКО.

9 березня 1865 р. театр Омеляна БАЧИНСЬКОГО зі Львова на Шевченківському вечорі в Перемишлі вперше виконав "Ще не вмерла України".

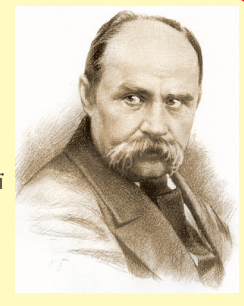
9 березня 1868 р. народився Кіндрат БАРДІЖ, організатор Вільного козацтва на Кубані, міністр внутрішніх справ кубанського уряду.

9 березня 1886 р. народився Георгій НАРБУТ, творець української державної символіки, перших грошових знаків і перших поштових марок УНР.

9 березня 1918 р. червоні москалі розстріляли Кіндрата БАРДІЖА, його батька та синів Віанора і Миколу.

9 березня 1930 р. у харківському оперному театрі розпочався судовий процес у справі Спілки визволення України (СВУ)

9 березня 2001 р. у Києві неподалік від Адміністрації Президента сталася сутичка учасників акції "Україна без Кучми" (УБК) з міліцейськими загонами спецпризначення.

10 березня 1787 р. народився повстанський ватажок Устим КАРМАЛЮК.

10 березня 1842 р. народився композитор Микола ЛИСЕНКО.

10 березня 1861 р. помер поет і художник Тарас ШЕВЧЕНКО.

12 березня 2003 р. померла Ярослава СТЕЦЬКО, співорганізатор Червоного Хреста УПА, голова провуду ОУН у 1991-2001 р.р.

13 березня 1917 р. над будівлею Центральної Ради ухвалено підняти жовто-синій прапор.

14 березня 1822 р. у Київському театрі поставлено першу виставу українською мовою.

14 березня 1939 р. у Хусті проголошено Карпатську Україну самостійною державою. Президентом обрано Августина ВОЛОШИНА.

14 березня 1990 р. у Стрию Львівської області вперше в радянський час офіційно піднято синьо-жовтий прапор на адмінбудівлі місцевого МВК.

14 березня 1908 р. народився кобзар Олексій ЧУПРИНА.

15 березня 1917 р. у ході Лютневої революції з Бутирської в'язниці визволений Нестор МАХНО – майбутній лідер українських анархістів.

15 березня 1939 р. Союз Карпатської України затвердив державну символіку – золотий тризуб і гімн "Ще не вмерла Україна".

